

Kiriku Elu

Eesti Katoliiklaste Häälekandja

2. (173)

August

2002

Selles numbris:

Pühad Peetrus ja Paulus:
traditsioon ja karisma

Püha Faustina ja Jumala halastuse hardus

Adoro Te — mõtteid adoratsioonist

Missugune abielu on sakrament?

Kaks nädalat Petlemmas enne suurt sõda

Isa Vello Salo — 45 aastat ordineerimisest

Koguduse kroonika

Sisukord

Vaimulik sõnum

Thomas Merton: pühadus Kristuses.....3

Usuküsimused

PP Peetrus ja Paulus: traditsioon ja karisma.....4
Jumala halastuse hardus.....6
Adoro Te: mõtteid adoratsioonist.....12

Moraal

Missugune abielu on sakrament?.....15
Lahutuse valusad haavad.....16
Eestlased — ohustatud liik.....18

Kirik maailmas

Metropoliit Kirill taunib diötseeside rajamist.....19
Aquino Thomas CD-ROMil.....19
Kaks nädalat Petlemmas enne suurt sõda.....20

Kirik Eestis

Isa Vello Salo — 45 aastat ordineerimisest.....22
Vastordineeritute esimesed Missad Eestis.....23

Koguduse kroonika

Palverännakud Prahasse ja Rooma.....24

Uudised.....26

Kaanel: Meie piiskop msgr. Peter Stefan Zurbriggen koos Halastuse Misjonäride Ordu ülemõõ Andreaga (vasakul) ja õde Tavitaga Viru-Nigulas palverännakul 6. juulil 2002.

Kiriku Elu

Eesti Katoliiklaste Häälekandja

2. (173.) August 2002

Toimetuse: Msgr. Philippe Jourdan,
diakon Peeter Valk,
Marika Arendi, Helve Trumann,
Aive Haljand

Küljendus: Aive Haljand

Aadress: Vene 18, Tallinn 10123

Väljaandja: Rooma-Katoliku Kirik Eestis

Trükitöö: Spin Press AS, Tallinn

Teenistuste ajad

P-DE APOSTLITE PEETRUSE JA PAULUSE

KOGUDUS TALLINNAS

Vene 18, Tallinn 10123

tel 6 446 367 või 6 444 678

P 10.00 poolakeelne püha Missa
11.30 eestikeelne püha Missa
16.00 ingliskeelne püha Missa
18.00 venekeelne püha Missa
E 8.00 eestikeelne püha Missa
adoratsioon ja roosipärg
18.00 eestikeelne püha Missa
T 8.00 eestikeelne püha Missa,
18.00 eestikeelne püha Missa
K 8.00 eestikeelne püha Missa
adoratsioon ja roosipärg
18.00 eestikeelne püha Missa
N 8.00 eestikeelne püha Missa
18.00 poolakeelne püha Missa
R 8.00 eestikeelne püha Missa
adoratsioon ja roosipärg
18.00 eestikeelne püha Missa
L 8.00 ladinakeelne püha Missa
adoratsioon ja roosipärg
18.00 eestikeelne püha Missa, Vigilia

DOMINIILASTE KLOOSTRI KABEL

Müüriku 33, Tallinn 10123

tel. 6 464 219

E,K,R 12.00 eestikeelne püha Missa
T,N 19.00 venekeelne püha Missa
P 19.30 eestikeelne püha Missa
E 19.00 Taize palvus
K 19.00 vesper ja adoratsioon

BIRGITIINIDE KLOOSTRI KABEL

Merivälja tee 18, Tallinn 11911

tel. 6 055 000

P 10.00 eestikeelne püha Missa
E-L 7.30 eestikeelne püha Missa
K 17.00 eestikeelne püha Missa

P. APOSTEL JOHANNESSE KOGUDUS PÄRNUS

Karusselli 27, Pärnu 80015

P 12.00 püha Missa

PÜHIMA NEITSI MAARJA PÄRISPATUTA SAAMISE

KOGUDUS TARTUS

Veski 1-1A, Tartu 51005

tel (7) 422 735; fax (7) 421 841

P 9.30 poola- ja venekeelne püha Missa
11.00 eestikeelne püha Missa
E,T,N,R 18.00 püha Missa
K 8.00 püha Missa
L 8.30 püha Missa

PÜHA VAIMU KOGUDUS VALGAS

Maleva 8, Valga 68204

tel (76) 68 742

P 10.00 püha Missa
E,K,N,R 9.00 püha Missa
L 18.00 Roosipärg
19.00 püha Missa

(talvel k. 17.00 ja 18.00)

P. JOOSEPI KOGUDUS AHTMES

Sõpruse 82, Ahtme 31026

tel (33) 22 926

P 15.30 püha Missa
E,N 17.00 püha Missa
K,R 6.30 püha Missa
L 10.00 püha Missa

P. ANTONIUSE KOGUDUS NARVAS

Vabaduse 16, Narva 20307

P 8.30 püha Missa
T,K,N,R 18.00 püha Missa
L 10.00 püha Missa

P. JÜRI (GEORGI) JA P. ADALBERTI

KOGUDUS SILLAMÄEL

Viru pst 17A-2, Sillamäe 40233

P 11.00 püha Missa

N 15.00 püha Missa

KIVIÖLI KULTUURIMAJAS

P 11.30 püha Missa

SOMPA KULTUURIMAJAS

L 14.00 püha Missa

KOHTLA-JÄRVEL

R 17.00 püha Missa

RAKVERES

P 8.30 püha Missa

L 17.00 püha Missa

KREEKA-KATOLIKU KIRIK

Laboratooriumi 22

Tallinn 10133

tel. 6 411 963

P 11.00 püha Missa

Pühadus Kristuses

Kristlik pühadus ei ole ainult lihtne kõlbeline täiuslikkus. See sisaldab endas kõiki voorusi, kuid on midagi enam kui vooruste kogusumma. Ainuüksi heated ja kõlbeline kangelaslikkus ei moodusta veel pühadust. Eelkõige tähendab see, et me kogu oma olemisega ühineme Jumalaga läbi Kristuse. Selleks, et mõista Uue Testamendi õpetust pühast elust, tuleb meil mõista, mida püha Paulus selle sõna all silmas peab. Tema kirjade moraaliõpetus järgib ja selgitab pidevalt, mida doktrinaalselt tähendab "elada Kristuses". Ka püha Johannes ütleb täiesti selgelt, et kõik vaimsed viljad meie elus pärinevad ühendusest Kristusega, liidust Tema Müstilise Ihuga, nii nagu viinapuuväet on ühendatud puuga (Jh 15,1-11). Muidugi ei tule nüüd hakata arvama, et voorused ja heated on seega muutunud väärtusetuiks, kuid siiski on neil meie *uues elus* alati teisejärguline tähtsus. Ühe skolastilise maksimi kohaselt *actio sequitur esse* (ld tegu tuleneb loomusest) — tegu on kooskõlas teo sooritajaga. Issand ise ütleb meile, et ohakatelt ei saa korjata viigimarju. Järelikult tuleb meil kõigepealt saada sisemiselt uueks inimeseks ja siis hakata tegutsema kooskõlas Vaimuga, keda Jumal meile annab, meie uue elu Vaimuga, Kristuse Vaimuga. Meie olemisega seonduv pühadus seisneb elustavas ühenduses Püha Vaimuga. Meie püüdlemine alluda Pühale Vaimule määrab ära meie kõlbelisuse.

Järelikult pole niivõrd tähtis elamine ühe või teise reegliliku kohaselt, ühtedest või teistest eetilistest normidest kinnipidamine, kui võrd meie uuenemine, "uus loodu" Kristuses (1r Ga 6,15). Kui "usk, mis on tegev armastuse läbi" (Ga 5,6) ühendab meid Kristusega, siis on meis Püha Vaim, kellest lähtuvadki kõik meie vooruslikud teod ja meie armastus. Kristlik vooruslik elu ei ole ainult elamine nii, et me püüame ühineda Jumalaga vooruslikkuse läbi. Eelkõige tähendab see niisugust elu, kus meie, ühenduses Kristusega Pühas Vaimus, püüame avaldada oma armastust ja oma uut olemust heade tegude kaudu. Olles ühinenud Kristusega, hakkame me siiralt ja kogu hingest igatsema, et Tema avaldaks meie läbi inimestele Oma vooruslikkust ja Oma pühadust. Meie peame suunama oma jõupingutused sellele, et kõrvaldada takistused, mis tekivad isekusest, sõnakuulmatusel ja kiindumustest, mis on vastuolus Tema armastusega.

Kirik laulab *Gloria* ajal: *Tu solus sanctus* — ainult Sina, Kristus, oled püha! Me võime seda tõlgendada nii, et kõik, mis on püha, on püha ainult Temas ja Tema läbi. Kristuse läbi ilmutatakse ja antakse maailmale edasi Jumala pühadust. Niisiis, kui meie peame olema pühad, siis peab Kristus kõigepealt olema püha meie sees. Kui meie peame olema pühakud, siis peab Tema saama meie pühaduseks. Apostel Paulus ütleb: "... ent neile, kes on kutsutud, ... on ta Kristus, Jumala vägi ja Jumala tarkus, ... teie olete tema tõttu Kristuses Jeesuses, kes on saanud meile tarkuseks Jumalalt ja õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks, et läheks täide, nagu on kirjutatud: 'Kes tahab kiidelda, kiideldu Issanda üle!'" (1Ko 1,24.30-31). See kõik nõuab aga meie täielikku kuuletumist ja innukat koostööd jumaliku armuga.

Jeesuses Kristuses, Jumalas ja Inimeses, ilmutatakse meile seda pühadust, mis on meie eest varjatud Isas, selles surematus ja nähtamatus Aegade Kuningas, keda ükski silm ei suuda näha, ükski mõistus ei suuda haarata muidu, kui ainult selles valguses, mida Tema ise suvatseb jagada neile, keda Tema välja valib. Niisiis ei saagi kristlik täiuslikkus olla lihtsalt mingi kõlbelise arenemise seiklusriikas teekond või saavutus, kus kogu võidupärg kuulub inimesele. See on Jumala and, mis Püha Vaimu toimel Poja läbi tõmbab inimese hinge jumalike saladuste varjatud sügavikku. Olla kristlane tähendab elada sügavalt müstilist elu, sest kristlus on peaauglikult müstiline religioon. Loomulikult ei tähenda see, et iga kristlane peaks olema müstik selle sõna tänapäevases mõistes. Kuid see tähendab siiski, et iga kristlane elab, või vähemalt peaks elama, täielikus müstilises maailmas, milleks on jumaliku ilmutuse saladused ja suhtlemine Jumalaga. Iga kristlase ja iga kristliku koguduse lõppeesmärk on lunastus. See tähendab elamist Jumalas, kes meid "on kutsunud pimedusest oma imelisse valgusse" (1 Pe 2,9). Kristlane on inimene, kelle elu ja lootused koonduvad Jeesuse Kristuse saladuses. Kristusega ja Kristuses me saame "osa jumalikust loomusest" — *divinae consortes naturae* (2 Pe 1,4).

Kristuse läbi tuuakse Jumala armastus ja jumaliku valguse energia meie ellu ning Püha Vaimu tegevuse kaudu kujundatakse see ümber ühelt kirkuse astmelt teisele. See ongi kristlase sisemise pühaduse põhialuseks. Seda valgust, seda energiat meie elus me nimetamegi jumalikuks armuks.

Mida rohkem halastust ja armastust kiirgab maailma neist, kes Püha Vaimu mõjul on vennalikus ühtsuses koondunud üheks Ihuks, seda rohkem ilmutatakse maailmale Kristust, seda rohkem ülistatakse Isa, seda lähemale jõuab Jumala töö lõplik eesmärk, et "Kristuses võtta kokku kõik, mis on taevas ja mis on maa peal" (Ef 1,10).

THOMAS MERTON. ELU JA PÜHADUS

ISA JAMES E. STARASINICH, ISA ALFONSO DI GIOVANNI

Püha Peetrus ja püha Paulus: traditsioon ja karisma

29. juunil tähistame apostlite Peetruse ja Pauluse kirikupüha, mis on meie Tallinna katedraali kaitsepühakute päev. See traditsiooniline suurpüha, millega austatakse Rooma Kiriku kahte tugisammast, on üks vanimaid kirikupühasid, mida tähistatakse nii Idas kui Läänes. Sellel on oluline tähendus ka meie jaoks siin Eestis. Me asume ju Ida ja Lääne ristumiskohal, ladinliku Lääne serval, kõrvuti oma Ida vendade, õigeusklikega. Võib isegi öelda, et me asume kattuval alal, kuna õigeusklikud on Eestis rohkem esindatud kui katoliiklased, rääkimata suurest enamusest luterlastest. Praegusel oikumeenia-ajastul oleks hea mõtiskleda selle üle, milline roll on nendel suurtel apostlitel Kiriku ühtsuse esiletoomises.

Pühade apostlite Peetruse ja Pauluse suurpüha hakati tähistama 3. sajandil, võib-olla juba varemgi. See oli enne, kui Kirikus tekkis vastuolu ja ta mitmesugustel põhjustel paljudeks sajanditeks lõhestatuks jäi. Tänapäeval tähistavad kõik kirikud oma liturgilises kalendris seda päeva kahe suure apostli auks, kes surid Roomas märtritenä.

Peetrus esindab traditsiooni — tema on see, kelle Kristus ise valis ja kellele ta andis "taevariigi võtmed" (Mt 16,19). Sellepärast kujutatakse Peetrust koos võtmetega (või võtmega) nagu meie katedraali fassaadil. Paulus hoiab käes mõõka, mis sümboliseerib tema annet kuulutada Jumala Sõna nii jõuliselt ja veenvalt, et see lööb kuulajat teravamalt kui ükski kaheterane mõök (vrd He 4,12; Ilm 2,16).

Milline tähendus on sõnadel, mis Issand Peetrusele ütleb? Vaadake ja lugegem kõigepealt Matteuse evangeeliumist (Mt 16,13-20).

Kui siis Jeesus tuli Filippuse Kaisarea aladele, küsis ta oma jüngritelt: "Kelle ütlevad inimesed Inimese Poja olevat?" Aga nemad kostsid: "Mõned ütlevad Ristija Johannese, teised aga Eelija, teised aga Jeremija või ühe prohvetitest."

Tema küsis neilt: "Aga teie, kelle teie ütlete minu olevat?" Siimon Peetrus kostis: "Sina oled Messias, elava Jumala Poeg." Jeesus vastas talle: "Sa oled õnnis, Siimon, Joona poeg, sest seda ei ole sulle ilmutanud liha ja veri, vaid minu Isa, kes on taevas. Ja mina ütlen sulle: Sina oled Peetrus ja sellele kaljule ma ehitan oma kiriku, ja põrgu väravad ei saa sellest võitu. Ma annan sulle taevariigi võtmed, ja mis sa iganes kinni seod maa peal, see on seotud ka taevas, ja mis sa iganes lahti päästad maa peal, see on lahti päästetud ka taevas."

Siis ta keelas jüngreid, et nad kellelegi ei ütleks, et tema on Messias.

Scott Hahn ja Curtis Mitch pakuvad oma raamatus *Ignatius Catholic Study Bible* järgmise kommentaari:

võtmed: õpetusameti sümbol (Lk 11,52). Jeesus pühitseb Peetruse kui Kiriku peamise õpetaja, kelle amet kestab edasi ametijärglaste kaudu. See, et võtmed on kasutatud mitmuses, võib olla seoses "väravatega", mida mainitakse Mt 16,18, ja tähendada, et Peetruse positsiooni juurde kuulub muuhulgas õigus lasta vabaks õigete hingi, keda surmavallas kinni hoitakse, kuid kes on määratud taeva jaoks.

Vanas Testamendis Taaveti riigis määras kuningas ministrite kabineti, kellel olid kuningriigis erilised ülesanded (1 Ku 4,1-6; 2 Ku 18,37). Nende hulgas tõsteti erilisse seisusse peaminister, kes oli esimene kuninga järel. Nisugune valitsusstruktuur oli omane kõigile vanadele Lähis-Ida kuningriikidele (vrd 1 Mo 41,39-43; Er 3,1-2).

Jeesus viitab siin kirjakohtadele Jesaja raamatus 22,15-25, kus peaministriamet antakse ametijärglasele edasi sümboolselt "Taaveti koja [s.t kuningriigi] võtme" edasiandmisega (Js 22,22). Matteuse evangeeliumis on Jeesus uus taavetlik kuningas, kes määrab Peetruse Kirikus peaministriks **taevariigi** üle. Nagu Jesaja raamatu 22. peatükis, nii antakse Peetruse positsioon talle ja tema ametijärglastele; see amet peab kestma sama kaua kui kuningriik. Kuna Peetruse kätte on usaldatud võtmed, on tal Kristuse enda kuninglik autoriteet (vrd Ilm 1,18; 3,7).

mis sa iganes kinni seod, ... lahti päästad: tuntud väljend varajases juudi kirjanduses. Sellel metafooril on mitmeid tähendusi.

1. See tähistab õpetusametit ja võimet teha siduvaid otsuseid. Õeldi, et rabid annavad "siduvaid" Seaduse tõlgendusi.

2. See tähendab õigust usklake kogukonna liikmeid kogukonda vastu võtta ja sealt välja arvata.

3. See viitab pattude andeksandmisele (*Tg Neof 1 Mo 4,7*). Selles tähenduses kasutavad tegusõna "lahti päästma" Johannese ilmutuse raamat 1,5 (tõlkes "lunastanud") ja varajased kirikuisad (*vrđ Jh 20,23*).

Peetrusele antakse seega Kristuse autoriteet olla kuningriigi peamine õpetaja ja valitseja; tema kaudu valitseb **taevas maa-pealset Kirikut** (*vrđ Jh 21,15-17; 1 Ti 3,15; Katoliku Kiriku katekismus 553, 1445*).

Peetrusel ja tema ametijärglastel, Rooma piiskopil — paavstil — on usu varasalve võti; nad kaitsevad nii suuliselt kui ka kirjalikke õpetusi, mida on ühelt kristlaste põlvkonnalt teisele edasi antud. Jeesuse keele ja apostlite kirjutiste mõistmiseks on oluline tunda juudi mõttemaailma, sest need pärinevad heebreakeelsest kontekstist. Hahn ja Mitch annavad konkreetse, Piiblit põhineva selgituse.

Süvenegem nüüd **püha Pauluse** ellu ja karismasse, mille ta Kirikusse toob.

Saulus Tarsosest, kes õppis suure rabi Gamalieli juures, oli innukas variser, kes püüdis hävitada seda uut judaismi sekti, mis väitis, et Jeesus on Messias. Teel Damaskusesse jääb ta pimedaks ja kukub maha. Ta kuuleb häält, mis ütleb: "Saul, Saul, miks sa mind taga kiusad?" (*vrđ Ap 9*). Issand Jeesus räägib Saulusega ja ütleb talle, mida ta peab tegema. Kristus annab talle siin hoobi, nii et ta pöördub, sest Issand näeb Sauluses oma-dust, mida ta tahab kasutada Evangeeliumi levitamiseks. Saulus järgib innukalt Seadust ja ta paraneb pimedusest kahevõrra: füüsiliselt ja vaimselt. Ta ei ole enam pime Tõe suhtes, keda ta on kohanud teel Damaskusesse. Ta saab uut innustust, Püha Vaimu, mis süütab temas tule, et levitada Kristuse sõnumit nii juutidele kui ka paganatele.

Jeruusalemma kogudus ei tahtnud uskuda, et Saulusest oli saanud Kristuse jünger, aga kui nad olid näinud teda "kuulutamas avalikult rõõmusõnumit Issanda nimel" (*Ap 9,28*), olles ise surmaohus, saatsid jüngrid ta tema turvalisuse huvides ära ja hiljem andsid talle kaaslaseks Barnabase.

Pauluse kirjad annavad tunnistust tema erilisest andest kuulutada Evangeeliumi julgelt ja mõjuvalt, vaatamata tema inimlikule nõrkusele. Ta tunnustab Peetruse autoriteeti jüngrite

El Greco. Apostlid Peetrus ja Paulus.
1587-92 vahel

hulgas sellega, et läheb "üles Jeruusalemma Keefasega tutvuma" (s.t Peetrusega, *vrđ Ga 1,18*). Hiljem kinnitab ta, kuulutades veendunult rõõmusõnumit Jeesusest Kristusest, et tema jaoks "need tunnustatud mehed — ükskõik, millised nad olid, Jumal ei pea ju ühest inimesest rohkem lugu kui teisest ... see, kes tegutseb Peetruse läbi tema apostliametis ümberlõigatute [juutide] heaks, see tegutseb ka minu läbi paganate heaks" (*Ga 2,6-8*). Pöördunud variserlikust juudist on korraga saanud innukas paganate apostel! Hämmastav asjaolu, kui arvestada rituaalset puhtust, mida juudid pidasid, püüdes end mitte rüvetada paganatega kokkupuutumise-ga.

Kaks Kiriku tugisammast, Peetrus ja Paulus, traditsioon ja karisma — ühele usaldati missioon minna juutide juurde, teisele — paganate juurde. Nende püha tähistab nii Ida kui ka Lääne Kirik. Sellega tunnustatakse Kiriku missiooni, mis toetub apostellikule traditsioonile viia julgelt ja innukalt Evangeeliumi sõnumit kõigile rahvastele.

Kuid need kaks märtrit, kelle säilmed asuvad Roomas, ei andnud oma elu mitte sellepärast, et Rooma võimud neid jälitasid. Nende surm oli "Rooma kristlaste rühmituste kadeduse ja kiivuse" tulemus, nagu kirjutab Tommaso Federici (*vt An Ecumenical Feast, 30DAYS, Year XIX, No. 6, 2001, p. 51*). Federici võtab aluseks Clemensi (kolmanda paavsti) kirja "Jumala Kirikule, kes on palve-

rändur Korintoses”, kus Piibli näiteid kasutades osutatakse raskustele, mis võivad tekkida kadedusest. Clemens jätkab: “Kõige suuremaid ja sirgemaidsambaid [Peetrust ja Paulust] kiusati taga kiivuse ja kadeduse tõttu ning piinati, kuni nad surid.” Ta lisab: “Keisri-võimud hukkasid need kaks apostlit Rooma kristlaste kadeduse ja kiivuse tõttu, sest paganatel oleks vaevast saanud olla sellist tunnet kristlaste suhtes, keda nad põlgasid kui vihatud religiooni järgijaid.”

Peetruse ja Pauluse tunnistusele toetub Rooma apostellik aujärg. Nad armastasid nii, nagu Kristus oli neid õpetanud, armastades

vaenlasi, kes kerkisid esile kristlaste hulga, ning surres nende eest. See võimas tunnistus avaldas muljet Rooma kristlastele ning jõudis ka teiste kristlike kogukondadeni Vahemere-maades ajal, mil kristlus oli veel ühtne. Aidaku nende eeskujul meil sügavamalt mõista armastust, mida Kristus meile pidevalt osutab. Peetrus ja Paulus mõistsid selle armastuse sügavaimat tähendust.

Olgu meiega meie katedraali kaitsepühakute eestkostes, kui me palvetame ühtsuse eest kolmandal aastatuhandel. *Caritas Christi, urget nos!*

Püha Faustina ja Jumala halastuse hardus

“Pigem võivad taevas ja maa vajuda tühjusesse,
kui minu halastus jätkaks embamata usaldavat hinge”

Kristuse sõnad pühale Faustinale

Elulugu

Püha Faustina Helena Kowalska sündis 25. augustil 1905. aastal Glogowieci külas Lääne Lodzis Poolas. Ta oli kümnelapselise perekonna kolmas laps. Peaaegu kahekümneaastasena liitus ta Meie Armu Emanda Õdede kongregatsiooniga, mille liikmed pühenduvad hädasolevate noorte naiste hoidmisele ja koolitamisele.

Järgnevatel aastatel andis ta oma igavesed töötused ja võttis nimeks õde Maria Faustina, millele ta vastavalt oma kongregatsiooni tavadele lisas veel juurde “Pühima Sakramendi”. Tema ordunimi kirjeldas tabavalt tema kogu elu kestnud andumust Jumala halastusele, mille kõige suuremaks märgiks on Jumala Poja tõeline ja elav kohalolek Pühimas Altarisakramendis.

1930-ndatel aastatel sai püha Faustina meie Issandalt armusõnumi, mida tal kästi levitada üle kogu maailma. Selles sõnumis palus Issand saada tal apostlik ja Jumala Halastuse “sekretäriks”, nagu pühak seda ise väljendas. Temast pidi Jumala ettehoolduse kaudu saada armulikkuse eeskujul ligimes-

tele ja tööriist, mille abil Jumal võiks selgitada oma päästmise kava kogu maailmale.

See aga ei olnud sugugi mitte kerge ega hiilgav väljavaade. Kogu tema edasine elu pidi nüüdsest alates olema Kristust ennast jäljendades pidev ohverdus — elu, mis elatud üksnes ligimese teenimisele. Issanda soovil ja ühenduses Temaga ohverdas püha Faustina meeleldi kõik isiklikud kannatused hüvituseks patuste hingede pöördumise eest. Oma igapäevases elus pidi temast saama Jumala halastuse täideviija, kes tooks rõõmu ja rahu oma ligimestele. Olles Jumala Halastuse “sekretäriks”, pidi ta üleskirjutistes õhutama teistes lootust Jumalale ja nõnda valmistama maailma ette Tema taastulekuks.

Kuigi olles sügavalt veendunud oma väärtusetuses ja tundes kohutust mõtte juures midagi kirja panna, alustas püha Faustina kõigele vaatamata 1934. aastal päevakirja pidamist. Seda tegi ta üksnes kuulekusest oma vaimuliku juhendaja selgesõnalisele soovile, ning lõpuks meie Issandale endale. Nelja aasta vältel talletas püha Faustina

jumalikke ilmutusi ja müstilisi üleelamisi koos oma sisimate mõtete, tunnete ja palvetega. Tulemuseks on umbes 600 trükitud lehte, mis kordavad ja selgitavad Evangeeliumi õpetust Jumalast, kes armastab oma rahvast. Püha Faustina päevikus rõhutatakse eelkõige vajadust usaldada ennast kõigis eluvaldkondades Jumala armastava hoole alla. Päevikus avaldab püha Faustina ka erilise viisi, kuidas vastata Jumala halastusele ja kuulutada seda oma ligimestele.

Püha Faustina vaimulik elu põhines sügaval alandlikkusel, puhtal andumusel ja armastaval kuulekusel Jumala tahte. Oma elus jäljendas ta eelkõige Pühima Neitsi Maarja voorusi. Tema eriline pühendumus Maarjale, Pärspatuta Neitsile, ning armastus Armulaua ja Meeleparanduse sakramentide vastu andsid talle jõudu taluda kõiki kannatusi kui ohvreid Kiriku ja kõigi vaeste hingede eest. Issanda sisendusel kandis püha Faustina oma eestpalvetes erilist hoolt surevate inimeste eest.

Oma kannatusi talus püha Faustina salaja. Ainuüksi tema vaimulik juhendaja ja paar ülemõde olid teadlikud kõigest erakordsest, mis tema elus aset leidis. Peale tema surma tuberkuloosi 1938. aastal olid isegi kõige lähedasemad kaaslased hämmastunud, kui võrd suurte müstiliste kogemuste ja kannatustega oli õnnistatud nende kaasõde, kes oma eluajal oli olnud nii elurõõmus ja alandlik. Oma südamesse oli püha Faustina kinnitanud Jumala Evangeeliumi käsu olla "halastav, nii nagu teie Taevane Isa on halastav". Ta suhtus ülima tõsidusega oma pihhiisa nõuandesse käituda alati nõnda, et igaüks, kes tema juurde tuleb, lahkuks rõõmsana.

Halastuse sõnum, mille püha Faustina edastas, on nüüdseks levinud üle kogu maailma. Ta kanoniseeriti Kiriku poolt 30. aprillil 2000. aastal, saades sellega uue aastatuhande esimeseks kanoniseeritud pühakuks. Tema päevik *Jumala halastus minu hinges* on kujunenud käsiraamatuks pühendumisel Jumala halastusele. Teda ennast ei oleks selline menu sugugi üllatanud, kuna Issand ilmutas talle, et sõnum Jumala halastusest levib tänu tema päevikule kõikide hingede suureks hüvanguks.

Ühes oma prohvetlikus avalduses on püha Faustina kuulutanud:

"Ma tunnen tõesti, et minu ülesanne ei pöördu ühes minu surmaga lõpule, vaid jätkub. Oo, kahtlevad hinged, ma tõmban teie eest kõrvale taeva loorid, et te veenduksite Jumala headuses" (Päevik, 281).

HALASTUSE PALVED

1. Jumala Halastuse roosipärg

Aastal 1935 õnnistati püha Faustinat ilmutusega, milles ta nägi inglit, kes Jumala käsul oli saadetud nuhtlema patust linna. Püha Faustina laskus põlvili, et paluda armu, kuid tema palved osutusid jõuetuks. Kuid peagi sai ta uue ilmutuse Pühimast Kolmainisusest ja tundis enda sees Jeesuse armu jõudu. Samal hetkel leidis ta ennast palvetamas sõnadega, mis kõlasid tema sees:

Igavene Isa, ma ohverdan Sulle Sinu armastatud Poja, meie Issanda Jeesuse Kristuse ihu ja vere, hinge ja jumalikkuse hüvituseks meie ja kogu maailma pattude eest: Tema valulike kannatuste pärast ole armuline meile ja kogu maailmale (Päevik, 476).

Kui püha Faustina jätkas selle inspireeritud palve lausumist, ei olnud ingel enam võimeline täide viima nuhtlust, mille patune linn oma tegudega oli välja teeninud.

Järgmisel päeval, kui püha Faustina sisenes kabelisse, kuulis ta jällegi seest häält, mis juhendas teda, millisel viisil tuleks ilmutatud palvet paluda. Oma järgnevatel ilmutustel nimetas meie Issand palve Jumala Halastuse roosipärjaks. Sellest ajast peale palvetas püha Faustina peaaegu lakkamatult Jumala Halastuse roosipärga, ohverdades selle eelkõige kõikide surijate hingeõndsuseks.

Oma edasistes ilmutustes selgitas Issand Kristus, et Halastuse roosipärg ei kuulu pelgalt pühale Faustinal, vaid on mõeldud kogu maailmale. Ühtlasi lubas Issand palve lugemise läbi hingedele erakordseid õnnistusi.

Jumala Halastuse roosipärg on eestpalve, mis ühendub Armulaua ohvriga. Seepärast ongi seda eriti sobilik lugeda peale püha Armulauda. Seda võib palvetada igal ajal, kuid Issand rõhutas oma ilmutustes pühale Faustinal, et erilisel tähts on seda lugeda üheksa päevajooksul enne ülestõusmisaja teist pühapäeva. Selle pühapäeva nimetas Jeesus Kristus oma ilmutuses Jumala Halastuse pühaks, et hingedele, kes teda paluvad, oleks sellel päeval kõik armud

erilisel viisil ja ülikülluslikult saavutatavad.¹ Meie Issand lubas: "Nende üheksa päeva (noveeni) ajal kingin ma hingedele kõik võimalikud armud" (Päevik, 796).

Meie Issanda lubadused:

Julgusta kõiki hingi paluma Halastuse roosipärga, mille ma olen sulle andnud (Päevik, 1541). Kes iganes lausub seda palvet, saab oma surmatunnil suure armu osaliseks (Päevik, 687). Kui seda palvet öeldakse surijate juures, siis seisab minna oma Isa ja sureva inimese vahel mitte õiglase Kohtumõistjana, vaid halastava Päästjana (Päevik 1541). Preestrid peavad soovitama seda patustele pääsemise viimase võimalusena. Isegi kui kõige paadunud patustaja loeks Halastuse roosipärga vaid korra, saab ta armu minu lõpmatu halastuse läbi (Päevik, 687). Halastuse roosipärja läbi antakse teile kõike, mida te iganes palute, kui see vaid on kooskõlas minu tahtega (Päevik, 1731).

Halastuse roosipärga on sobiv palvetada ka Suure Halastuse tunnil, kella kolme ajal igal pärastlõunal, et meenutada Kristuse surmatundi ristil. Oma ilmutuses öde Faustinal kutsus Kristus üles kõiki usklikke pühendumisele sel tunnil tema kannatustele: "Kella kolme ajal palu minu halastust kõigile patustele; liitu hetkeks minu kannatustega, eriti aga minu hüljatusega surmaheitluse ajal. See on suure halastuse tund kogu maailmale. Sel tunnil ei keela ma midagi hingele, kes minu

kannatusi meenutades palves minu poole pöördub" (Päevik, IV, 59).

Jumala Halastuse roosipärga palvetatakse järgmiselt:

ALGUSES:

Meie Isa... ,
Ole tervitatud Maarja....,
Mina usun....

SUURTEL HELMESTEL:

Igavene Isa, ma ohverdan Sulle
Sinu armastatud Poja,
meie Issanda Jeesuse Kristuse
ihu ja vere, hinge ja jumalikkuse
hüvituseks meie
ja kogu maailma pattude eest.

VÄIKESTEL HELMESTEL:

Tema valulike kannatuste pärast
ole armuline meile
ja kogu maailmale.

LÕPETUSEKS:

Püha Jumal, Püha Vägev,
Püha Surematu,
halasta meie ja kogu maailma peale.
(3 korda)

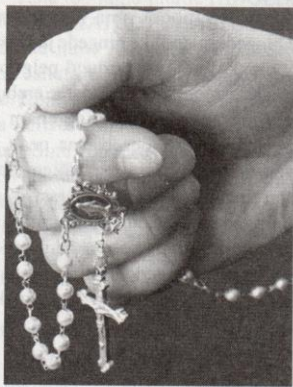
2. Jumala Halastuse noveen

Suurel Reedel 1937 palus Jeesus Kristus pühale Faustinal valmistuda eriliseks üheksapäevaseks palveks, mis oleks ettevalmistuseks Halastuse pühapäevale ja kestaks kuni järgmise nädala laupäevani. Kristus ise näitas palvete intensioonid igaks päevaks eraldi. Nende palvete kaudu pidi püha Faustina esitlema Kristuse Pühimale Südamele iga päev erineva rühma hingi ja nõnda kastma nad tema "armu ookeani". Püha Faustina pidi paluma Kristuse kannatustele toetudes Isalt nendele hindede armu.

Erinevalt Halastuse roosipärjast, mis on selgelt meie Issanda poolt määratud kõigi usklikke jaoks, pidi Halastuse noveen olema alguses vaid püha Faustina isiklikuks kasutuseks. Seda võib näha meie Issanda juhistest, milles ta pöördub sinavormis püha Faustina poole. Aga kuna püha Faustinal kästi see üles kirjutada, võib järeldada, et meie Issand pidi soovima, et noveen jõuaks ka ülejäänud usklikeni. Väljaantuna sai sellest otsekohe äärmiselt soovitud palvevorm — usklikud ei palvetanud noveeni mitte ainult valmistudes Halastuse pühapäevaks, vaid ka teistel aegadel.

Kuna see palve ei sisalda isiklikke intensioone, vaid keskendub eelkõige Kiriku ja inimkonna vajadustele, on sellele osaks saanud suur soosing veelgi hämmastavam. Halastuse noveeni läbi me teeme Issanda püüetest ja plaanidest enda omad ja ühendume nõnda sügavalt Jumala päästeplaaniga. Selles palves saab kauni väljenduse Kiriku eesõigus, kuid ühtlasi ka kohustus olla Issanda Mõrsjaks ja kogu loodu eestkostjaks Kristuse ees, kes istub halastuse troonil.

Väga soovitatav on lugeda järgneva noveeni palveid ja intensioone koos Jumala Halastuse roosipärjaga, kuna meie Issand soovis, et usklikud loeksid Halastuse roosipärja valmistudes Halastuse pühapäevaks.

ESIMENE PÄEV

"Täna too minu juurde KOGU INIMKOND, ERITI KÕIK PATUSED, ja kasta nad minu halastuse ookeani. Nõnda trööstid sa mind mu kibedas kurvastuses, kuhu hingede kaotus mind tõukab."

Halastavaim Jeesus, kelle kogu olemust täidab tahe meile kaasa tunda ja meie peale halastada, ära vaata meie pattudele, vaid meie lootusele, mille me paneme sinu põhjatu halastuse peale. Võta meid kõiki vastu oma Kaastundlikeimasse Südamesse ja ära lase meil sealt eales põgeneda. Seda me palume sinult selle armastuse läbi, mis ühendab sind Isa ja Püha Vaimuga.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale kogu inimkonna ja eelkõige vaeste patuste poole, keda kõiki ümbritseb Jeesuse Kaastundlikeim Süda. Tema valulike kannatuste pärast näita meile oma halastust, et võiksime ülistada sinu halastuse kõikvõimsust nüüd ja igavesti. Aamen.

TEINE PÄEV

"Täna too minu juurde kõigi PREESTRITE JA ORDURAHVA HINGED ja kasta nad minu mõõtmatusse halastusse. Nemad olid need, kes andsid mulle jõudu, et vastu pidada minu kibeda Kannatuse ajal. Nemad on kanalid, mille kaudu minu halastus voolab välja inimkonna peale."

Halastavaim Jeesus, kellelt tuleb kõik hea, suurenda oma armu nendes meestes ja naistes,² kes on pühitsetud sinu teenistusse. Lase neil kasvada halastuse tegudes, et igaüks, kes neid näeb, võiks ülistada Halastuse Isa, kes on Taevas.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale oma viinamäe valitud tööliste poole, preestrite ja ordurahva hingede poole, ja toeta neid oma vägeva õnnistusega. Oma Poja Pühima Südamme armastuse pärast, millega nad on rüütatud, anna neile oma väge ja valgust, et nad oleksid võimelised juhatama teisi pääsemise teel, nii et me kõik koos võiksime kunagi ühel häälel laulda kiitust Sinu piiritule halastusele aegadest aegadesse. Aamen.

KOLMAS PÄEV

"Täna too minule kõik PÜHENDUNUD JA USKLIKUD HINGED ja kasta nad minu halastuse ookeani. Need hinged tõid mulle lohutust Ristiteel. Nemad olid lohutuse piisk keset kibeduse merd."

Halastavaim Jeesus, oma halastuse aardest jagad sa igaühele meist külluslikult oma armu. Võta meid kõiki vastu oma Kaastundlikeimasse Südamesse ja ära lase meid sealt eales põgeneda. Me palume seda armu selle imelise armastuse läbi, millest su süda lõõgab oma Taevase Isa vastu.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale kõigi uslike hingede poole, kes on sinu Poja kaaspärijad. Tema valulike kannatuste pärast hoia neid oma pideva kaitsega. Ärgu eales jahenegu nende armastus ning ärgu kaotagu nad püha usu aaret, vaid luba neil ühes kõigi inglite ja pühakute vägedega austada Sinu piiritut halastust nüüd ja igavesti. Aamen.

NELJAS PÄEV

"Täna too minu juurde kõik, kes EI USU JUMALASSE JA KES MIND VEEL EI TUNNE.³ Ka nende peale mõtlesin ma oma kibeda kannatuse ajal ja nende tulevane innukus lohtas mu Südant. Kasta nad minu halastuse ookeani."

Kaastundlikeim Jeesus, sina oled kogu maailma valgus. Võta oma Kaastundlikei-

masse Südamesse vastu kõik hinged, kes ei usu Jumalasse ja kes sind veel ei tunne. Valgusta neid oma armu kiirtega, et nemadki ühes meiega võiksid kiita sinu imelist halastust. Ja ära luba neil põgeneda nende tõelisest pelgupaigast, milleks on sinu Kaastundlikeim Süda.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale nende hingede poole, kes sinusse veel ei usu, ning nende poole, kes sind ei tunne, kuid kes kõigest hoolimata on haaratud sinu Poja Kaastundlikeima Südame embusse. Juhata nad püha Evangeeliumi valguse juurde. Need hinged ei tea veel, kui suur õnn on sind armastada. Luba, et nemadki võiksid ülistada sinu rikkalikku halastust üle kõigi aegade. Aamen.

VIIES PÄEV

“Täna too minu juurde HINGED, KES ON LAHKU LÖÖNUD MINU KIRIKUST⁴ ja kasta nad minu halastuse ookeani. Minu kibeda kannatuse hetkil piinasid nad minu Ihu ja minu Südant, see on minu Kirikut. Kui nad pöörduvad ühtsusse minu Kirikuga, siis paranevad mu haavad ja nõnda leevendavad nad minu kannatusi.”

Halastavaim Jeesus, kes sa oled läbini Headus, sa ei keela ometi valgust neile, kes sind otsivad. Võta vastu oma Kaastundlikeima Südame pelgupaika kõik need hinged, kes on lahku löönud sinu Kirikust. Juhata neid oma valguse kaudu ühtsusele oma püha Kirikuga. Ära luba neil lahkuda pelgupaigast, mis neile on valmistatud sinu Kaastundlikeimasse Südamesse, vaid lase sündida, et nemadki võiksid tulevastel aegadel kiita sinu halastuse küllust.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale nende hingede poole, kes on lahku löönud sinu Poja Kirikust. Püsid kangekaelselt oma eksimustes, on nad pillanud sinu õnnistusi ja vääranud sinu armuande. Ära vaata nende eksimustele, vaid oma ainusündinud Poja armastusele ja kibedale kannatusele, mida ta talus selleks, et nemadki võiksid olla haaratud tema Kaastundlikeima Südame embusse. Seepärast lase sündida, et ka nemad võiksid austada sinu suurt halastust igavikust igavikuni. Aamen.

KUUES PÄEV

“Täna too minu juurde TASASED JA ALANDLIKUD HINGED NING VÄIKESTE LASTE HINGED ja kasta nad minu halastusse. Need hinged sarnanevad kõige rohkem minu Pühima Südamega. Nemad andsid

mulle jõudu minu kibeda surmaheitluse ajal. Nad on minu jaoks nagu maapealsed Inglise, kes peavad vigiiliat minu altartel. Nende peale kalkan ma ülikülluslikult oma armu. Ma kiidan alandlikud hinged heaks oma usaldusega.”

Halastavaim Jeesus, kes sa ise oled öelnud: “Õppige minu käest, sest mina olen tasane ja alandliku meelega.” Võta oma Kaastundlikeima Südame embusse kõik tasased ja alandlikud hinged ja kõikide laste hinged. Need hinged vallandavad taevas lõpmatu rõõmuhüüu ja nad on taevase Isa lemmikud. Nad on meeldivaks anniks Jumala aujärje ees: Jumalale endale valmistab rõõmu nende hõng. Nendel hingedel on alaline varjupaik sinu Kaastundlikeimas Südamis, oo Jeesus, ja nende huulilt kõlab lakkamatult armastuse ja halastuse hümn.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale tasaste hingede, alandlike hingede ja väikeste laste poole, kes kõik on leidnud pelgupaiga sinu Poja Kaastundlikeima Südame embuses. Need hinged sarnanevad kõige enam sinu Pojaga. Nende hõng tõuseb maa pealt sinu hiilgava aujärjeni. Halastuse ja kõige hea Isa, ma palun sind selle armastuse pärast, mis sul nende hingede vastu on, ja rõõmu pärast, millega sa neid hingi vaatad: õnnista kogu maailma, et kõik hinged võiksid koos laulda kiituslaulu sinu halastusele igavikust igavikuni. Aamen.

SEITSMES PÄEV

“Täna too minu juurde hinged, kes MINU HALASTUST ERILISEL VIISIL ÜLISTAVAD JA AUSTAVAD⁵ ja kasta nad minu halastusse. Need hinged kurvastusid kõige enam minu kannatustest ja sisenesid kõige sügavamale minu hinge. Nemad on minu Kaastundlikeima Südame elavateks kujutisteks. Need hinged säravad tulevases elus erilises aupaistes. Ükski neist ei lähe põrgutulle, vaid mina ise kaitsen neist igit üht nende surmatunnil.”

Halastavaim Jeesus, kelle süda on üks-ainus Armastus, võta vastu oma Kaastundlikeima Südame embusse kõik hinged, kes eriliselt ülistavad ja austavad sinu halastuse suurust. Nende hingede vägevus tuleb vaid Jumalalt endalt. Kõikide piinade ja õnnetuste keskel lähevad nad edasi, olles veendunud sinu halastuses. Ja ühenduses sinuga, oo Jeesus, kannavad nad kogu inimkonda oma õlgadel. Nende hingede üle ei mõisteta ranget kohut, vaid sinu halastus ümbritseb neid hetkel, mil nad sellest elust lahkuvad.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale

nende hingede poole, kes ülistavad ja kummardavad sinu ülimalt omadust, milleks on sinu põhjatu halastus, ja kes on ennast lasknud vangistada Jeesuse Kaastundlikeimasse Südamesse. Need hinged on elav Evan-gelium; nende käed on täis halastuse töid ja nende südamed, mis on tulvil ülevoolavat rõõmu, laulavad sinu auks halastuse hüdni. Oo Kõigekõrgem, oo mu Jumal, ma palun sind: halasta nende peale selle lootuse ja usalduse pärast, millega nad sinu ees seisavad. Teostugu nendes Jeesuse lubadus, et hingedele, kes oma eluajal tema piiratud halastust austavad, on tema ise kaitsjaks, kes neid surmatunnil juhib oma auhiilgusse. Aamen.

KAHEKSAS PÄEV

"Täna too minu juurde HINGED, KES ON VANGISTATUD PUHASTUSTULLE ja kasta nad minu halastuse põhjatusse sügavikku. Jahutagu minu veri nende põletavaid leeki. Kõiki neid hingi armastan ma üliväga. Oma karistust kandes lepitavad nad minu õiglust. Sinu võimuses on tuua neile kergendust. Võta nüüd kõik indulgentsid minu Kiriku aardest ja ohverda nende eest. Oo, kui sa vaid tunneksid neid piinu, mida neil tuleb kannatada, siis ohverdaksid sa lakkamatult hinge armuande ja tasuksid nende võla minu õigluse ees."

Halastavaim Jeesus, kes sa ise oled õelnud, et sa ihkad halastust; sinu sõnale lootes toon ma sinu Kaastundlikeimasse Südamesse kõik puhastustules viibivad hinged. Need hinged on sulle üliväga kallid, kuid nad peavad siiski hüvitama oma võla sinu õigluse ees. Kustutagu vere ja vee voog, mis sinu Pühimast Südamest välja voolas, puhastustule leegid, et sealgi pühitsetaks sinu halastuse väge.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale hingede poole, kes kannatavad puhastustules ja keda ümbritseb Jeesuse Kaastundlikeim Süda. Ma palun sind Jeesuse, sinu Poja, valulike kannatuste pärast ja kõige kibeduse pärast, millest tema pühim Hing oli tulvil; halasta nende hingede peale, kes viibivad sinu õiglase järelvalve all. Ära vaata neid teisiti kui ainult Jeesuse Kristuse, sinu Poja, haavade läbi, sest me usume tõesti, et sinu headusel ja kaastundel ei ole piire. Aamen.

ÜHEKSAS PÄEV

"Täna too minu juurde HINGED, KES ON SAANUD LEIGEKS ja kasta nad minu halastuse sügavikku. Need hinged haavavad minu südant kõige valusamalt. Õlimäel tund-

Jeesuse soovil lasi püha Faustina maalida pildi Kristusest kui Jumala Halastusest, nagu ta öde Faustinale ilmus. Pühimast Südamest hoovavad välja punased ja valged valguskiired, kujutades verd ja vett, mis Kristuse läbitorgatud küljest Ristil välja voolasid. Pildi alumises nurgas pidi olema kirjutatud: "Jeesus, ma usaldan Sind."

sin ma nende hingede pärast kõige kohutavamat tülgaustust. Nemad olid põhjuseks, miks ma hüüdsin: "Isa, kui see on sinu tahtmine, siis võta see karikas minult ära!" Nende hingede viimane lootus pääsemiseks on tõtata minu halastuse juurde."

Kaastundlikeim Jeesus, kes sa oled terve-nisti kaastunne; ma kannan leiged hinged sinu Kaastundlikeima Südame altarile. Oma armastuse karge tulega süüdatult luba leigetele hingedel, kes nagu laibad täitsid sind sügava tülgaustusega, jälle kord lõõmata armastuse elavas leegis. Oo Kaastundlikeim Jeesus, kasuta oma halastuse kõigeväelisust ja juhata nad tulise armastuse altarile. Kingi neile oma püha armastuse and, sest sulle ei ole miski võimatu.

Igavene Isa, pööra oma halastav pale leigete hingede poole, kes kõigest hoolimata on haaratud Jeesuse Kaastundlikeimasse Südamesse. Halastuse Isa, ma palun sinu Poja valulike kannatuste pärast ja tema kolmetunnise surmaheitluse pärast pühal Ristil, luba neilgi ülistada sinu halastuse põhjatust. Aamen.

KOOSTAS MARKUS JÄRVI

¹ - Halastuse pühapäeva veedetakse juba tuhandetes Ameerika Ühendriikide kogudustes. Katoliku Kirikus Poolas on Halastuse pühapäev kinnitatud kirikukalendrisse ametliku liturgilise pühana. Mariaanide kongregatsioon kogub praegusel hetkel allkirju, et esitada Pühale Isale taotlus, milles palutakse Halastuse pühapäeva kinnitamist ametlikuks kirikupühaks kogu üleilmse Kiriku piires. Rohkem teavet võivad kõik huvilised saada mariaanide koduleheküljelt internetis, mille aadressiks on <http://www.marian.org>. Ka käesolev tõlge tugineb peamiselt sellel leheküljel sisalduvale teabele. (Koost.)

² - Originaaltekstis esineb sellel kohal sõna "meie", kuna püha Faustina ohverdas seda palvet pühitsetud orduõnena. Siinkohal toodud sõnastus on vajalik selleks, et kohandada palvet üldiseks kasutuseks.

³ - Siin on meie Issand kasutanud algupäraselt sõna "paganad". Alates paavst Johannes XXIII pontifikaadist on Kirik pidanud vajalikuks asendada see mõiste selgemate ja asjakohasemate väljenditega.

⁴ - Kristuse väljend algtekstis on "hereetikud ja skismaatikud", kuna ta kõneles püha Faustina aja kontekstis. Alates Vatikani II kirikukogust on kiriklikud võimud kirikukogu oikumeenilisele dekreedile (nr. 3) tuginedes arvanud heaks mitte kasutada

kõne all olevaid väljendeid. Kõik kirikukogujärgsed paavstid on kinnitanud asjade sellist seisu omapoolse nõusolekuga. Püha Faustina ise, kelle süda oli alati kooskõlas Kiriku õpetusega, oleks kindlasti selle heaks kiitnud. Kui ta ühel korral ülemõdede ja pihiisa otsuste tõttu ei suutnud täide viia meie Issanda käsk ja sisendusi, ütles ta: "Oo mu Jeesus, ma järgnen sinu taatele senikaua, kuni seda lubavad reeglid, mida ma kuulen sinu esindajate suust. Ma annan eelise Kiriku autoriteedile selle hääle ees, millega sa mind kõnetad" (Päevik, 497). Issand kinnitas tema otsust ja kiitis selle heaks.

⁵ - Teksti lugeses võib jõuda järeldusele, et esimeses palves, mis on suunatud Lunastajale, palutakse kontemplatiivsete hingede eest, kes end ligimese pääsemiseks vabatahtlikult Jumalale ohverdavad (vt Kl 1,24 ; 2Ko 4,12). See seletab ka nende lähedast osadust Päästjaga ja erakordset mõju, mida nende tegevus avaldab teistele hingedele. Teises palves, mis on pühendatud Isale, "kellelt tuleb kõik hea ja täiuslik and", me soovime aktiivseid hingi, kes aitavad kaasa Jumala Halastuse harduse levikule ning harrastavad mitmeid voorusi, millest tuleb kõigile suurt vaimset kasu.

+

INGRIT VOGLAID

Adoro Te

Katoliku kirik Eestis omab küll ajalugu, kuid paljud traditsioonid, mis on sajandite jooksul juurdunud katoliiklikku järjepidevust omavates maades, on meie jaoks veel värsked ja kaugel ajaloolisest hõngust. Üsna tihti ei teagi me täpselt, mis on mõne liturgilise osa tähendus, kust see alguse on saanud või miks on see nii oluline. Tajume selle erilist ja liigutavat ning püüame omal moel sellega haakuda, nii palju kui oskame. Tegelikult ei ole siinkohal eesmärgiks mitte niivõrd rõhutada teadlikkuse vajalikkust, kuivõrd rääkida ühest pühendumise viisist katoliiklikus maailmas, nimelt adoratsioonist. Tõuke selleks sai siinkirjutaja asjaolust, et viimased 5-6 aastat pea iga päev asetleidnud adoratsioon peatati ülestõusmisajaks. Puudus sellest andis tunda ning ainsaks võimaluseks olukorda leevendada osutus vastavasistuliste materjalidega tutvumine.

Tundus, et oleks igati ebaõiglane neid teadmisi vaid enda teada jätta. Nii ma siis püüangi erinevate kirjutiste ja mõtete põhjal nii ennast kui ka teisi lähemale tuua sellele saladusele, mida me nimetame adoratsiooniks.

Usk Kristuse tõelisesse ligiolekusse Euharistias on välja kasvanud evangelistide ja püha Pauluse õpetusest. Nad tuletavad meile meelde, et Hostia ei ole tavaline toit, vaid on tegelikult Kristuse Ihu ja Veri (1Ko 11,23-26; Mt 26,26-28; Mk 14,22-24; Lk 22,19-20).

Sellele usule toetudes hoidsid juba esimesed eremiidid Hostiat oma kongides. Juba kolmanda sajandi keskpaigas oli Ida erakutel, eriti Palestiinas ja Egiptuses, tavaks säilitada ja hoida konsekreeritud elemente oma koobastes ning asupaikades. Selle esmaseks eesmärgiks oli üksteisele Püha Armulaua jagamise võimalus. Iiri ja Briti käsikirjadest võib leida mitmeid märkmeid Hostia tähtsu-

sest ka väljaspool liturgilist osa kloostrite igapäevaelus. Tihti kandsid mungad seda turvalisuse ja kaitse eesmärgil endaga kaasas, kui tegid põllutööd või liikusid ühest kohast teise. Püha Comgalli elust on teada juhtum, mil põllul töötamise ajal ründasid teda ühe paganliku hõimu liikmed. Nähes *chrismalit* (väike hoiuanum, milles hoiti Hostiat) tema kaela ümber, ei söandanud nad teda kättemaksu kartuses puutuda, kuna Comgall kandis oma Jumalat. Pühak oli sellest kogemusest sedavõrd liigutatud, et hüüatas: "Issand, sina oled mu tugevus, mu varjupaik ja mu Lunastaja!"

On teada, et tavaliselt hoiti Hostiat spetsiaalses ruumis, mida on nimetatud erinevate nimedega nagu *pastoforium*, *diakonikon*, *secretarium*, *prothesis*, ning mis oli eraldatud kirikust, kus Missasid peeti. Kuid Ida allikad kõnelevad, et mõnes kohas hoiti seda ka altari läheduses või selle kohal. Näiteks kui püha Basileios pühitses kloostris Missat, siis jagas ta Hostia kolmeks osaks, millest ühe osa ta põletas, teise osa andis munkadele ning kolmanda osa asetaskuldse tuvisse, mis rippus altari kohal. Kindel on aga see, et 800. aastate paiku hakati ka Lääne kloostrikirikutes hoidma Püha Sakramenti altari lähedal.

11. sajandiks oli Kristuse tõeline ligiolek saanud enesestmõistetavaks ning Hostia hoidmine oli muutunud katoliku kirikutes, sealhulgas ka kabelites ja usklite kogukondade palvelates igapäevaseks praktikaks.

Kuid läbi Kiriku ajaloo on ikka olnud neid, kes pole mõningate usuküsimustega nõustunud. Kristuse tõelise ligioleku seadis kahtluse alla Prantsusmaa Angers'i ülemdiakon Berengarius (999-1088), kes eitas avalikult, et Kristus on tõeliselt ja füüsiliselt ligi muudetud veini ja leiva näol. Selle avaldusega haakus ka teisi kristlasi. Vajadus teoloogilise määratluse järele, millesse oldi sajandeid usutud, osutus hädavajalikuks. Ägedalt reageeris paavst Gregorius VII, kelle usk Pühimasse Sakramenti oli saanud aastaid toitu benediktiini kloostris. Ta tuli välja teoloogilise usutunnistusega Kristuse Tõelisest Ligiolekust, mille sõnasõnaline tekst on esitatud paavst Paulus VI ajaloolises dokumendis *Mysterium Fidei* (1965):

"Ma usun oma südames ja tunnistan avalikult, et altaril asetseva leiva ja veini olemus muutub püha palve müsteeriumi ja Lunastaja sõnade jõul Jeesus Kristuse, meie Issanda tõeliseks ja eluandvaks Ihuks ja Vereks ning et pärast konsekratsiooni on kohalolev tõeline Kristuse Ihu, mis sündis Neitsist ja mis ohverdati maailma päästeks, löödi risti ning istub nüüd Isa paremal käel, ning et on kohalolev tõeline Kristuse Veri, mis voolas välja tema külje seest. Need on kohalolevad mitte märgina või sakramendi toimejõuna, vaid ka oma loomuse ja olemuse reaalsuses ja tões."

See usutunnistus tõi kaasa euharistliku renessansi Euroopa kirikutes: pandi alus Pühima Sakramendi protsessioonidele; inimesi julgustati külastama Kristust armulaualeivalaekas; loodi võimalused, et inimesed saaksid austada Jumalat tabernaakli ees.

Sellest ajast alates sai Pühima Sakramendi

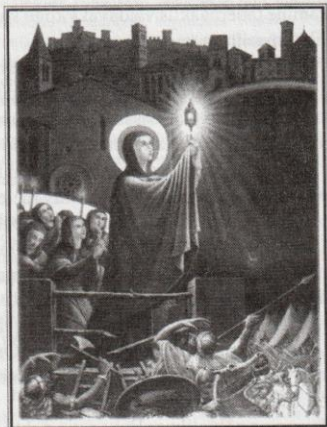
austamine tabernaaklis valdavaks kogu katoliiklikus maailmas.

Nii polnudki üllatav, kui paavst Urbanus IV 1264. aastal Kristuse Ihu ja Vere suurpüha sisse seadis. Selle püha sissetoomisega tahtis ta rõhutada Kristuse armastust, kes soovis olla füüsiliselt meie juures kuni aegade lõpuni. Paavst ütles, et Hostias "on Kristus meiega Omaenese olemuses". Selleks pühaks palus Urbanus IV Aquino Thomasel kirjutada tunniliturgia. Sealhulgas on püha Thomase poolt kirjutatud hümnid *O Salutaris Hostia*, *Tantum ergo sacramentum* ja *Panis Angelis*, mis räägivad Euharistias kui Ohvrast, Osadusest ja Ligiolekust, kujunenud katoliku liturgias armastatuimateks.

Järgmine põhjalikum Euharistia doktriini läbikatsumine oli seotud reformatsiooniga 16. sajandil. Sellest tulenevalt arutati Trento kirikukogul seda küsimust väga põhjalikult ning kirikukogu õpetus Tõelisest Ligiolekust kujunes ajalooliseks.

Üheks tähtsamaks avalduseks lisaks eelnevatele oli tunnistus, et erinevalt teistest sakramentidest, millel on pühitsev võime alles siis, kui neid kasutatakse, on Pühimal Sakramendil pühitsev võime juba enne, kui seda vastu võetakse, sest Euharistias on kohal Pühaduse Autor ise. Enne kui Issand andis oma apostlitele Euharistia, osutas ta sellele, et See on tema Ihu, mida ta neile annab.

Seda usulist tõsiasja silmas pidades võis Trento kirikukogu loogilise jätkuna kuulutada, et Jumala ainusiindinud Poega tuleb austada pühimas armulauasakramendis austusega, mis kuulub ainult Jumalale (latria), kaasa arvatud väline kunnardamine. Seega tuleb sakramenti austada erakorraliste pidulike pühitsustega ning pühalikult kanda protsessioonis, vastavalt püha Kiriku kiiduväärsele üldilisele õigusele ja tavale. Sakramenti tuleb avalikult välja panna, et inimesed saaksid seda austada. Kui paavst Julius III oli need kirikukogu väited 11. oktoobril 1551 kinnitanud, said need aluseks edasisele dogmaatilisele ja pühendumuslikule arengule. Hostia austamise erinevad viisid ja vormid said laiaulatuslikuma leviku ning kinnitusid katoliiklikus maailmas kindla järjepidevusega. Nii nagu kristluse algusaastatel, nii olid ka läbi ajaloo erinevate pühendumuslike viiside ja adoratsiooni vormide eestvedajateks religioosete ordude naised ja mehed. (Ka meie võime tänulikud olla Püha Birgitta Ordu õdedele, kes tallasid taas sisse selle raja Tallinna koguduse katoliiklaste jaoks.)

Ma usun kõike, mida Jumala Poeg on öelnud, ja miski ei saa olla tõesem kui see Tõe sõna. Ristil oli varjatud ainult Jumalikkus, kuid siin on varjatud ka inimlikkus. Ometi usun ja tunnistan neid mõlemaid.
John A. Hardon

Pildil: Kord, kui saratseenid olid tungimas Assisi linna ja juba ronimas üle San Damiano kloostrimüüride, palus haige püha Klara tuua oma õdedel monstrants koos Pühima Sakramendiga. Hetkel, kui püha Klara tõstis monstrantsi ja palvetas usaldavalt oma Euharistilise Issanda poole, haaras saratseene segadus ja hirm, mille tulemusena põgenevad sõdurid jätsid kloostrit ja linna vallutamata.

Peamisteks austamise viisideks kujunesid Neljakümnetunnine pühendumine, Pidev adoratsioon, Külastused Pühima Sakramendi juurde ning Pühima Sakramendi õnnistus.

Neljakümnetunnise pühendumise seadis sisse paavst Clemens VIII 1592. aastal. See tähendas neljakümme tundi lakkamatut palvet välja pandud Pühima Sakramendi ees. Ta andis ka praktilisi juhiseid selle läbiviimiseks, mis tema järeltulija Clemens XIII umbes sajand hiljem (1731) koos detailse juhendiga avaldas. Järk-järgult levis see pühendumine üle kogu maailma.

Pideva adoratsiooni alustajateks peetakse ka äsjapöördunud 4. sajandist, kes mõnedes piiskopkondades pärast ristimist austasid kaheksa päeva välja pandud Pühimat Sakramenti. On üsna kindel, et euharistlikku adoratsiooni ei praktiseeritud mitte ainult ordu- ja religioossetes konventides, vaid ka ilmikute poolt üsna ammu enne Kristuse Ihu ja Vere suurpüha asutamist. Praeguseks on pidev adoratsioon saanud mitmeid erinevaid väljundeid.

Külastused Pühima Sakramendi juurde

on ajalooliselt rohkem seotud keskaegse kloostrivaimsusega. 13. sajandil Inglismaal kirjutatud *Ancrene Riwe* (reeglid naisera-kutele) märkis, et nunnad alustasid oma päeva Pühima Sakramendi külastusega. Seda praktiseerisid ka paljud preestrid. Richard Rolle, inglise müstik 14. sajandi künnisel, õhutas kristlasi külastama mõnda lähedal asuvat kirikut, sest "Kirikus on kõige parem palvetada, kuna seal on altari kohal Jumal, et kuulata neid, kes Tema poole pöörduvad, ning anda neile seda, mida nad küsivad, ning seda, mis neile parem on" (*Teosed I*, 145). Kirikuajaloolased räägivad, et 14. sajandi lõpuks oli Pühima Sakramendi külastamine muutunud ka rahva seas üldiseks.

Pühima Sakramendi õnnistus (*Benedictio*) — nagu paljud teisedki euharistlikud pühendumised — sai alguse 13. sajandil. See oli tugevalt mõjutatud Kristuse Ihu ja Vere suurpüha rajamisest. *Benedictio* teenistuse osaks võivad olla ka Aquino Thomase kaks hünni: *O Salutaris Hostia* ja *Tantum ergo*. Pühima Sakramendiga õnnistamisele osutas erilist tähelepanu paavst Pius XII, kes kõneles "suurest hüvest, mida annab see tava, milles preester tõstab Inglise Leiva üles koguduse ees, kes langetavad kummarduseks pea, ja teeb sellega ristimärgi". Sellega palutakse "Taevast Isa vaadata oma Pojale, kes armastusest meie vastu naelutati Ristile ning Tema pärast ja Tema läbi tahtis valada taevalikke ande nende peale, keda Talle Puhtaim Veri on lunastanud" (*Mediator Dei*, 135).

Kogu euharistliku adoratsiooni leviku ja praktiseerimise elujõud on peitunud ning peitub sellest tulenevalt kogetud hüves. Paljud meile tuntud pühakud nagu Franciscus Assisist, John Fisher, Thomas More, Francis Xavier ja Ars'i kuree Jean-Marie Vianney on sellest tunnistust andnud. Püha Alphonsus Liguori, pihiisade patroon, on kirjutanud terve raamatu Pühima Sakramendi külastamisest. Ta soovitab: "... eemalduge inimestest ja veetke kasvõi veerand tundi või pool tundi mõnes kirikus Pühima Sakramendi läheduses. Maitske ja vaadake, kui kaunis on Issand, ja te tunnete omaenese kogemusest, kui palju armu see teile toob."

Paavst Johannes Paulus II on tuntuks saanud oma armastusega Tõelise Ligiroleku vastu. Ühes dokumendis teise järel on ta korranud: "Hostia on nii Missa kestel kui ka väljaspool Missat Jeesus Kristuse Ihu ja Veri ning väärib seetõttu austust, mida osutatakse elavale Jumalale, ainuüksi Temale" (*Phoenix Park*, 29. sept. 1979, Iirimaa). Samuti

väärtustab ta adoratsiooni Pühima Sakramendi ees, sest inimese "kogu sisemine elu vajab arenemiseks vaikust ja lähedust Kristusega". Ta ütleb, et "kontemplatsioon pikendab Osadust ning võimaldab meil kohata Kristust, tõelist Jumalat ja tõelist inimest kehtvalt, lastes meil näha tema abil iseenast ning kogeda tema lähedust. Kui me mõtiskleme tema ligi-oleku üle Pühimas Altarisakramendis, tuleb ta meile lähemale ning saab meile lähedasemaks,

kui me ise endile oleme" (*L'Osservatore Romano*, 26. juuni 1996).

Seda mõtet täiendavad suurepäraselt A. Riaud' sõnad: "Hing seisatub ja ei kõnele midagi või siis ütleb ainult sügavas kontemplatsioonis mõned lihtsad armastussõnad, pilk suunatud Pühale Hostiale, teda väsimatult vaadates. Tundub, et Jeesus näeb tema hinge sügavustesse" (*The Action of the Holy Spirit in Souls*, Madrid).

+

ISA VELLO SALO

Missugune abielu on sakrament?

Meie esivanemad on muu hea ja ilusa hulgas loonud sõna "abielu", mis nagu ei vajakski selgitamist: jutuks on elu, mille mõtteks on abi — ühe inimese elu pühendamise kellegi teise aitamisele. Tore oleks — ent seda sõna tarvitatakse üsna mitmes tähenduses. Kui keegi ütleb: "Nad on abielus", tähendab see tavaliselt meest ja naist, kes elavad koos. Edasises jutus võib selguda, et nad "ei ole veel registreeritud" või et nad elavad "vabaabielus" jne. Alles hiljuti lugesin artiklit pealkirjaga "Soomes kirik väldib homoabielude teemat" (PM 20.V). Millest on siin õigupoolest juttu?

Kõigepealt tuleb mees pidada, et Soomeski on päris mitu kirikut. Artiklist selgub, et räägitakse luterlikust kirikust, kuid ei öelda, et see kirik ei pea abielu sakramendiks; sellegipoolest tegeles nende hiljutine kirikukogu selle küsimusega koguni kaks päeva (ehk tervenisti poole kogu kestusest), kusjuures anti teada, et "esimesed homopaarid on kirikutes laulatatud".

Missugune on katoliiklik seisukoht?

Katoliku kirik tunnustab seitset sakramenti. Sakrament on Jumala poolt seatud nähtav toiming, mille läbi Tema annab inimestele osa oma jumalikust elust. Võib öelda, et tähtsaim sakrament on ristimine, sest selle kaudu me saame Jumala lasteks, sellest peale "elab Jumal meie sees", meile on antud "uus elu". Me elame muidugi ka enne ristimist, kuid sellele elule, mida võime nimetada *loomulikuks*, saame ristimisel lisaks ka *üleloomuliku* elu.

See "uus elu" tahab kasvada ning vajab kasvamiseks vaimulikku rooga, mida annab armulaua sakrament. Armulaud on ühine kõigile ristituile ning sinna oleme kõik kutsutud iga kord kui me saame pühast missast (ehk armulauateenistusest) osa võtta. On aga ka selliseid sakramente, mida saame vastu võtta ainult ühe korra: kinnitamine, abielu, vaimulikuks pühitsemine. Need annavad meile Jumala abi kogu eluajaks: *kinnitamine* selleks,

et suudaksime olla ustavad Kristuse tunnistajad; *abielu* selleks, et abikaasad võiksid ehitada kristlikku perekonda; *vaimulikuks pühitsemine* selleks, et pühitsetu suudaks üles ehitada Kirikut.

Ristimine on nii-öelda üks teiste sakramentide juurde, sest kus ei ole jumaliku elu alget, mille saab ainult ristimise läbi, seal ei saa jumalik elu kasvada. Sellepärast saab ka abielusakramenti vastu võtta ainult ristitud isik. Nn kodanliku abielu saavad seevastu sõlmida kõik need, kellele ilmalik seadusandlus selleks õiguse annab, olgu nad ristitud või mitte.

Meil on käibel ka sõna laulatus. Kui ütleme *kiriklik laulatus*, siis on see sõna meil, katoliiklastel, ühine teiste kirikutega ja tähendab *meile* sama mis *abielusakrament*. Teiste kirikute puhul võib aga tähendus olla erinev, näiteks Soomes luterlikus kirikus.

Alguses mainitud ajaleheartiklis tsiteeritakse ühe Soome kirikukogu liikme ütlust: "Kui me pühitseme kaubanduskeskusi, miks siis mitte inimesi?" Katoliku kirik teeb vahet *õnnistamise* ja *pühitsemise* vahel: maja, mis on õnnistatud, võib kasutada kõigi heade ürituste jaoks, pühitsetud maja aga ainult jumalateenistusteks. Nii et katoliku vaimulikud kindlasti ei *pühitse* kaubanduskeskusi, kuid võivad neid *õnnistada*, kui seda soo-

vitakse. Äsjamainitud ütlus kõlas homobielude pooldaja suust ning siin võiks küsida, kas niisuguse kooselu *õnnistaminegi* võiks toimuda katoliku kirikus?

Ütelgem otsekohe, et ei või, sest kristliku abielusakramendi jaoks on laste kasvatamine põhiline. Niivõrd põhiline, et isegi katoliiklastest mees ja naine peavad enne kiriklikku laulatust lubama, et nad võtavad vastu lapsed, keda Jumal neile kingib. Kui nad seda ei tee, ei saa nad kiriklikult abielluda.

Soomes registreerib riik samasooliste kooselu, kuid ei kasuta selle puhul sõna *abielu*. Tõepoolest oleks niisuguse uue kooselu tüübi jaoks vaja uut sõna; kuni see luuakse, tuleb meil alati küsida, millest on täpselt juttu.

Pole liias siinkohal küsida, kuidas suhtub katoliku kirik homoseksuaalse suundumusega isikutesse. Vastan: kõigepealt armastusega, nagu kõikidesse muises, mis tähendab ka: abivalmidusega. Omasooiharust ei pea Kirik normaalseks, sest Looja lõi inimese meheks ja naiseks ning kinkis neile abielusakramendi.

Teadlased ei ole leidnud ühest vastust sellele, kust tuleb homoseksuaalne suundumus. Mõned (nt dr. Charles Socarides, kes on sel teemal palju kirjutanud) peavad seda ravitavaks hälbeks, teised jälle mitte. Ent kristliku kiriku jaoks on nad ikkagi eelkõige ligimesed, keda tuleb armastada. Võib-olla teeb tuleviku geeniravi kõikidest inimestest normaalsed mehed ja naised, ent kuni me seda ei oska, tuleb otsida parimat lahendust. Selge on aga see, et Kirik ka siis, kui ta oma-

sooiharaid normaalseks ei pea, ei saa neisse halvustavalt suhtuda. Seda teemat võib arutada rahulikult.

Hiljuti lugesime veel teadet, et Läti luterlik kirik on vallandanud ühe vaimuliku, kes tunnistas enese avalikult omasooiharaks. Peaaegu samal ajal lugesime ka skandaalidest USA katoliku vaimulikkonnas. Milline on katoliku kiriku suhtumine asjasse? Kas võivad omasooiharad saada preestriteks?

Tehkem vahet olulise ja ebaolulise vahel. Preestriseminaridesse vastuvõtmisel on oluline küsimus see, kas kandidaat tahab teenida Jumalat ja ligimest preestrina. Muu ei ole nii oluline ning peaks selguma õpingute kestel (u kuus aastat). *Suundumused* ei ole siin olulised (kandidaadil võib olla mõni teine suundumus, mida mõni peab omasooiharusest suuremaks takistuseks), oluline on Jumala ja ligimese teenimine. Lühidalt: preestriks võib saada igaüks, kes suudab oma suundumused rakendada vaimulikku teenistusse. Vastupidine hoiak — et vaimulik amet on ettekäändeks nn elunautimise jaoks — ei ole kristlik. Selles asjas on katoliku kirik küllap sama meelt Läti luterliku kirikuga äsjamainitud vallandamise puhul.

Ristikirik palvetab kõikide eest, kes vajavad abi. Palvetab siis kindlasti ka nende inimeste eest, kellest oli siin juttu. Juhatagu Jumal meid armastama kõiki inimesi ning aitama kõiki, kellel abi vaja! Kui aga keegi räägib abielust, küsigem: missugusest abielust? Ning kui selgub, et see paar ei ole kristlikus abielus, palvetagem, et nad võiksid selleni jõuda.

+

Lahutuse valusad haavad

Kõnes Vatikani apellatsioonikohtu liikmetele selle aasta veebruaris kutsus Johannes Paulus II kõiki üles võitlema lahutuse mentaliteedi vastu, mis tänapäeva ühiskonnas üha enam maad võtab. Tal on põhjust muretsemiseks. Näiteks anglosaksi rahvaste hulgas on lahutuste arv olnud suur juba palju aastaid. Juunis avaldatud Rutgersi ülikooli uurimus näitas, et kui praegune suundumus jätkub, siis lõpeb 40-45% Ameerika Ühendriikides praegu sõlmitavatest abieludest lahutusega. Lahutuse mentaliteet nakatab ka teisi riike, kaasa arvatud pikaajalise katoliikliku traditsiooniga riigid.

Suur vaidlus

Mitmed hiljuti avaldatud uurimused on selgelt esile toonud abielude lagunemise tagajärjed. 2000. aastal avaldas Judith Wallerstein uurimuse *Abielu ootamatu pärandus: 25 aasta kokkuvõttev uurimus*, mis leidis, et

lapsed, kes kasvavad üles lahutatud perekondades, abielluvad tõenäoliselt harvem ning on suurem tõenäosus, et nad lahutavad, neil on lapsi väljaspool abielu ja nad tarvitavad narkootikume.

Wallerstein tugineb oma järeldustes Põhja-California ühes piirkonnas tehtud põhjalikele intervjuudele 100 lapsega, keda uurijad jälgisid 25 aasta vältel. Ta pani tähele, et lahutatud perekondade lapsed kalduvad täiskasvanuna arvama, et nende suhted ei jää püsima, ning neil on hirm kaotuste, konfliktide, reetmise ja üksilduse ees.

Veel üks 2000. aastal avaldatud uurimus lahutuste kohta oli Edward S. Williamsi *Suur vaidlus lahutuse üle*. Raamatus esitatakse kokkuvõtvalt andmeid mitmetest uurimustest lahutuse tagajärgede kohta. Williams märgib, et 1960. ja 1970. aastatel avaldasid lahutust pooldavad teadlased mitmeid aruandeid, milles nad väitsid, et mõnede laste jaoks võivad lahutusel olla head tagajärjed. Hilisem uurimistöö on näidanud, et niisugune optimism on vale.

Näiteks 1994. aastal Inglismaal Exeteris 152 perekonna hulgas läbi viidud uurimus näitas, et isegi tülirohketes (kuid lahutamata) perekondades oli vähem õnneluid lapsi võrreldes lõhutud kodudega. Lapsed olid tegelikult valmis taluma perekonnatülisid ning olid selle poolt, et nende vanemad jääksid kokku.

Williams tsiteeris teist uurimust 5000 laste väärkohtlemise juhtumi kohta Inglismaal aastatel 1977-1990. Laste puhul, kes elavad koos ema ja kasuisaga, on väärkohtlemise tõenäosus üheksa korda suurem kui nende puhul, kes elavad koos abielus vanematega traditsioonilises perekonnas.

Mis puutub täiskasvanutesse, siis raamatus viidatakse Californias läbi viidud uurimusele, mis näitas, et kolmandik vanemaid oli pärast lahutust sügavas depressioonis. Depressiooni esines eriti naistel, peaaegu pooltel nende hulgast. Isegi 10 või 15 aastat pärast lahutust tundsid paljud täiskasvanud ikka veel lahutuse haavu ja alandust.

Täiendavat materjali lahutuse kahjulike mõjude kohta võib leida Jennifer Roback Morse'i 2001. aastal ilmunud raamatust *Armastus ja majandus: Miks minnalaskmis-perekond ei ole õnnestunud*. Andes ülevaate mõnedest hiljutistest uurimustest, täheledatakse raamatus, et üksikvanemaga perekondade laste juures on tõenäolisem, et nad jätavad õpingud pooleli, neil on lapsi väljaspool abielu ning nad liigtarvitavad alkoholi või narkootikume.

Morse märkis ka, et üksikvanemate laste juures esineb 50% kuni 80% rohkem ühiskonnavastast käitumist, konflikte eakaaslastega ja ühiskonnast eemaletõmbumist. Nad

kannatavad ka tõenäolisemalt ärevuse, depressiooni või hüperaktiivsuse all. Veelgi enam, need tagajärjed ei ole enamasti põhjustatud lahutusjärgsetest majanduslikest raskustest. Muutused sissetulekus, märgib raamat, selektavad ainult osa probleeme.

Raamat käsitleb ka nende argumente, kes kaitsevad lahutust väitega, et kõigile asjaosalistele on parem lõpetada õnnetu abielu. Kuigi on tõi, et mõnede lastele tuleb kasuks tülirohke abielu lõppemine, esineb niisugust olukorda väga väheste lahutuste juures.

Austraalias on lahutuse kurvad tagajärjed kokku võetud Barry Maley raamatus *Perekond ja abielu Austraalias*, mille Sõltumatute Uuringute Keskus hiljuti avaldas. 8. detsembri artiklis Melbourne ajalehele *The Age* kirjutas Maley: "Viimase põlvkonna jooksul on perekonnaelus ja abielus toimunud pööre, mis on jättnud haavu tuhandete täiskasvanute ja laste ellu."

Nelikümmend aastat tagasi, märkis Maley, kasvas 90% lastest üles abielus perekondades, elades koos pärisvanematega. See arv on praeguseks kahanenud 68%-ni. Samal ajal on noorte poolt toime pandud vägivallakuritegude arv kasvanud neli korda, enesetappude arv noorte meeste hulgas on neljakordistunud ning maksud on järsult tõusnud, et maksta riiklikke toetusi üksikemadele.

Maley väitis: "Lahutuse tagajärjed võivad laste jaoks tavaliselt kaasa tuua emotsionaalseid häireid, hüljatusehirmu, kurvameelsust, sageli kohanemisraskusi, halvemat toimetulekut koolis ja tööl, ning täiskasvanuna paljude jaoks suhtlemisraskusi."

Paremuse poole?

Veidi enne seda, kui paavst kõneles Vatikani apellatsioonikohtule, ilmus Ühendriikides veel üks uurimus, mis väitis, et lahutus ei põhjustagi lastele nii palju probleeme. E. Marvis Hetherington avaldas *Õnnes ja õnnetus: Kaaludes lahutust*, milles ta ütleb, et 75% lahutatud vanemate lastest saavad eluga üsna hästi hakkama, teatas *Washington Post* 22. jaanuaril.

Hetherington rõhutas, et tema tööd ei tuleks vaadelda kui abieluvastast või lahutust pooldavat. Kuigi enamus lapsi kohaneb vanemate lahutusega, jäävad umbes viiendikule sügavad haavad. Ta märkis ka, et enamusel pereliikmetest kulub pärast lahutust emotsionaalsest ja vaimsest ebastabiilsusest ülesamiseks umbes kuus aastat.

Seda online *Daily Standardis* kommenteerides mainis Lee Bockhorn, et Hethering-

toni arvates näevad uurijad nagu Wallerstein asja liiga sünetes värvides. Hetherington kirjutab näiteks, et kuigi abielu lahutamine võib olla katsumusterikas ja valuline, avab see samas ka võimaluse ehitada uut ja paremat elu.

The Weekly Standardi kaastöötaja Bockhorn täheldas, et need positiivsed uurimistulemused annavad tunnistust inimeste kohanemisvõimest. Kuid "see ei muuda lahutust sugugi vähem kahetsusväärseks või

traagiliseks," kirjutab ta. Me peaksime tegema kõik, mis võimalik, et niisuguseid tragöödiad juhtuks harvem.

Just seda tahabki Johannes Paulus II. Nii nagu ta on seadnud üles elupooldava nägemuse vastukaaluks surmakultuurile, nii võitleb paavst lahutuse mentaliteedi vastu. Ühiskonna heaolu tulevikus sõltub sellest, kas tema sõnu võetakse kuulda.

London (Zenit-org.)

+

Eestlased — ohustatud liik!

Vastukaaluks kaitsekõnede seadusega lubatud aborti "ohutusest", mida ÜRO istungitel ning ülemaailmsel ÜRO naiste- ja rahvastikuteemalistel konverentsidel sageli kuulda võib, on Üks ÜRO komisjoni naisliige on välja öelnud, et abort on naise tervisele kahjulik. "Eksperit ütles, et abort on paljudel juhtudel naise tervisele ohtlik," teatas ÜRO uudisteväljaanne. "Lisaks füüsilistele komplikatsioonidele võib raseduse katkestamine kaasa tuua psühholoogilisi probleeme. Sellega võib kaasneda viljatus

98 aborti iga 100 sünni kohta. See teade tuli jaanuaris, kui ÜRO Naiste Diskrimineerimise Likvideerimise Konventsiooni (CEDAW) ekspertkomisjoni liikmed vaatlusid, kuidas Eesti vastab CEDAW konventsioonile.

Komisjoniliikmeid tegi ärevaks abortide suur arv selles endises nõukogude vabariigis. "Oli ootamatu, et iga 100 sünni kohta on 98 aborti," märkis üks liige.

CEDAW konventsioon ei maini aborti, kuid komisjon on mitmel korral kutsunud üles valitsusi tühistama seadusi, mis kaitsevad sündimata lapsi. Kuid Eesti vaatluse käigus mõõnis üks ekspert, et CEDAW konventsiooni täitmiseks ei pea riigid aborti legaliseerima.

Naine, kes nimetas aborti ohtlikuks, märkis, et Eesti aruanne ei rääkinud sõnagi "korduvate abortide sagedusest keskmise naise elus". Aborti "ei tohiks kasutada rasedustumisvastase vahendina," ütles ta, ning kutsus Eesti valitsust üles sagedaste abortide vastu midagi ette võtma.

Kuid see pole veel kõik. Üks komisjoni liige oli mures lahutuste suure arvu üle Eestis. "Kuna abielu aitab ühiskonda stabiliseerida," märkis ta, "on see suundumus murettekitav."

Ta küsis Eesti esindajalt, milliseid jõupingutusi tehakse riigis abikaasade koostöösoodustamiseks. Varasematel CEDAW kohtumistel on abielu näidatud kui võimalikku naiste diskrimineerimise allikat.

Eestlased — ohustatud liik. Eesti on rahvastikukontrollijate näidiseks. Sündivus on siin langenud vähem kui 1,5 lapseni naise kohta, samas kui ainuüksi rahva säilimiseks oleks vaja naise kohta 2,1 last.

ÜRO rahvastikuosakonna ennustuste kohaselt väheneb järgmise poole sajandi jooksul eestlaste arv 1 393 000-lt 752 000-ni, s.o 46 protsenti. Rahvastikuosakond hoiatab, et niisugune langus võib anda põhjust sotsiaalseks konfliktiks noorte ja vanade eestlaste vahel.

Ei ole kindel, millest komisjoniliikmete kommentaarid on tingitud või kas need märgivad tegelikku muutust. Kuid need mõjusid värske tuulepuhanguna keskkonnas, kus aborti ja lahutust on tavaliselt pakutud kui lihtsaid sotsiaalseid lahendusi.

Katoliiklik Perekonna-
ja Inimõiguste Instituut,
märts 2002

Metropoliit Kirill taunib katoliku diötseeside rajamist Venemaale

Metropoliit Kirill Smolenskist, kes vastutab Vene Õigeusu Kiriku välissuhete eest, saatis Katoliku Kiriku Moskva **peapiiskopile Kondrusiewiczile** ja Kristliku Ühtsuse Edendamise Paavstliku Nõukogu presidendile **Walter kardinal Kasperile** avaliku kirja, milles mõistis hukka **Vatikani otsuse rajada Venemaale neli uut diötseesi**, taotlemata esiteks Õigeusu Kiriku hierarhia heakskiitu.

Vene prelaat andis ka mõista, et kui katoliku preestrid ja usklikud tegelevad proselütismiga (hingede püüdmisega) Venemaal, võidakse kõik katoliku misjonärid maalt välja saata. Kahel katoliku kleerikul — piiskop Jerzy Mazuril Irkutskist ja isa Stefano Capriol — on juba keelatud Venemaale tulemine. Metropoliit Kirill ütleb oma kirjas, et iga venelane, olgu siis usklik või mitte, on mõjutatud õigeusu poolt. Kardinal Kasper osutas faktile, et Vene Föderatsiooni seadlusandluses on selgesõnaliselt märgitud neli usku: õigeusk, budism, judaism ja islam. "See

tähendab, et Venemaa ei ole õigeusklik maa," rõhutas ta, "ka Katoliku Kirikul on sel maal ajaloolised juured. Tsaariajal olid seal katoliiklased ja diötseesid. Praegu toimub meie Kiriku taassünd ja tal on õigus olemas olla. Kui õigeusklik või uskmatu soovib saada katoliiklaseks, ei me saa teda ära lükata — see on usuvabaduse küsimus." Mis puutub proselütismi, vastab Venemaa katoliku piiskoppide konverents eraldi igale süüdistusele. "Me võime juba öelda," ütles kardinal, "et esitatud faktid ei näi olevat veenvad. Kui naiste religioosset kongregatsiooni kutsutakse näiteks *Pühima Südamis Misjonärideks*, siis see, et nimi sisaldab sõna "misjonärid", ei ole tõend esitamaks süüdistust proselütismis. Kirik teostab misjonit, mitte proselütismi. Püha Tooli poliitika Vene Õigeusu Kiriku suhtes on selge: me tahame dialoogi, me tahame koostööd, me lükkame tagasi proselütismi, me tahame edendada pastoraaltööd katoliiklaste seas."

Moskva, 9. juuli 2002 (Zenit-org.)

+

Index Tomisticus — püha Aquino Thomas CD-ROMil

Index Tomisticus — Püha Thomase teostest võetud terminite täielik sõnastik (ligi 9 miljonit sõna), mis moodustaks 56-köitelise entsüklopeedia, on kantud CD-ROM-ile. See sai teoks tänu jesuiidipreester **Roberto Busa** väsimatule tööle, keda peetakse teerajajaks arvutite rakendamises humanitaarteaduste alal.

Johannes Paulus II tunnustas infotehnoloogia rakendamist kristliku mõtlemise teenistusse ja ütles, et see algatus aitab tulevastel põlvkondadel avastada selle dominiiklasest mõtleja (1221-1274) ajatust, kes on üks ajaloo suurimaid teolooge ja filosoofe.

Nüüd alustab Roberto Busa rahvusvahelise komisjoni eesotsas *Kahekultuurilise tomistliku leksikoni* väljatöötamist, mis peaks mõnekümne aasta jooksul tõlkima kaasaegsesse keelde kõik püha Thomase poolt kasutatud terminid.

Fresco, Saint Thomas Aquinas

Johannes Paulus II kirjeldas *Summa Theologiae* autorit kui "oma aja tõelist entsüklopeediat, 40 sajandi Vahemere kultuuri (juudi, kreeka, ladina, araabia ja kristliku kultuuri) kokkuvõtet. Püha Thomas vajutas oma ajastule geniaalsuse pitseri ning ta on valgustav eeskujud pühendunud uurimisest ja tõearmastusest, mis läbib kogu tema filosoofilist ja teoloogilist tööd."

Vatikan (Zenit-org.)

LAGLE PAREK

Kaks nädalat Petlemmas enne suurt sõda

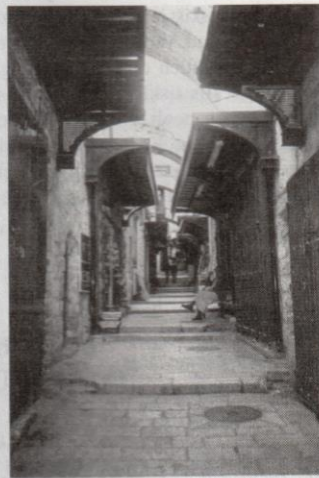
Minu jaoks oli Iisrael aastaid salapärane maa, kuhu ma ei lootnud oma eluajal sattuda. Mu hea sõber dissidentluse ajast Moskva ajakirjanik Gregorjants ütles mulle peale oma esimest reisi Pühale Maale selle nii mõjuva olevat, et selle kirjeldamiseks ei leidu sõnu. Kui aasta tagasi Püha Birgitta õdede orduülem ema Tekla seda maad külastas, tundis ta, kuidas Jumala juuresolek oli selgelt tuntav. Salapärasus kasvas reaalseks sooviks kogeda tundmatut. Ja kui selgus, et Pirita kloostri taas ülesehitanud, meie kõigi poolt väga austatud ja armastatud ema Teresa läheb Petlemma kloostrit looma, küpses otsus veeta Jõulud 2001 Petlemmas. Meid, ema Teresa sõpru, sai kokku neli: Tallinna koguduse liikmed Ülle Michelson, Heidi Krimpe, Ott Rätsep ja artikli autor.

Reisi üks mõte oli aidata õdedel elamist sisse seada ja samas veeta pühad Kristuse sünnipaigas. Kui piletid olid ostetud, selgus, et jõume Pühale Maale enne ema Teresa saabumist ning meie plaan elada birgitiinide uues kloostris muutus väga küsitavaks. Sõitsime ometi. Pühale Maale polnud alates oktoobrist enam rahulik. Lootsime siiski Jõulurahule.

Selle reisi mõju kirjeldada on võimatu, see maa jääb hinge, ta kummitab sind pidevalt, ta on sinuga kõikjal. Eriti nüüd, kui pea kõik päevauudised kommenteerivad olukorda Pühale Maale. Kaua oli piiramisrõngas 326. aastal Kristuse sünnikoopa kohale ehitatud Sünnikirik, kuhu me kahe nädala jooksul igal hommikul Missale tõttasime. Oleme mõttes seal koos nende frantsiskaani munkade ja nunnadega, kes jagasid piiramisrõnga raskust.

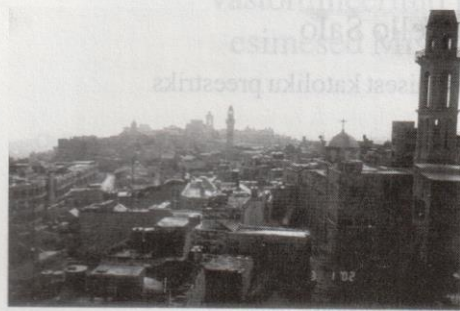
Sõda oli meie saabumise ajaks juba oma mõju avaldanud ja turistide liikus vähe. Kui tavaliselt Petlemmas Jõulude südaöö vigiilial kirik neid ei mahuta ja jumalateenistust kantakse üle peaväljakul asuval ekraanil, siis sel aastal polnud selleks vajadust. Kõik mahtusid kirikusse ja peaväljakul toimus hoopis palestiinlaste isetegevuskontsert. 26. detsembril suleti külaliste puudumise tõttu Petlemmas kõik hotellid. Meie olme probleemid lahenesid siiski väga õnnelikult — leidsime üles meie õdede kloostri määratud maja ja elasime seal imeliselt. Maja katuselt avanes vaade tervele Petlemmale, pea kohal kaitseks Maarja kuu. Seal võtsime vastu ka aasta 2002, juues kohutavalt vastikut šampanjat, sest korralikku osta ei jaksanud.

Kahe nädalaga jõudsime näha mõndagi, kuid samas imevähe. Püha Maa on nii mitmetahuline. Kaks korda läbisime Jeruusalemma

Kolgata tee — Via Dolorosa

mas Kolgata tee, esimesel käigul võtab tähelepanu liigselt taust. Kristuse Hauakirik vajab aga hoopis enam aega, et tajuda tema suurust. Unustamatu mulje jättis koptide klooster Hauakiriku peal. Rõõmustasime väga ka selle üle, kui leidsime üles isa Vello Salo poolt Jeruusalemma *Pater Nosteri* kirikusse püstitatud eestikeelse Meie Isa palve tahvli. Istusime päikesepaistelisel Õlimäel, paigas, kus Kristus vaatas linnale ja valas pisaraid. Jeruusalemmas on kultuuride kihistused hoomamatud. Käisime Nutumüüri ääres, kuid peamiselt siiski kristlastele tähtsates kohtades. Väga mõjuv oli Risti kloostri külastus, mis ajalooliselt kuulus gruusia kirikule, kus oma elu viimased aastad veetis kuulus gruusia poeet Rustaveli (juba Sünnikirikus Petlemmas

Vaade birgitiinide kloostrist
katusest Petlemmale

leidsime taas vanad sõbrad armeenlased ja grusiinlased!), kuid kus täna toimetavad kreeka ortodoksi nunnad. See on rajatud kohale, kust legendide järgi raiuti puu, millest oli tehtud Kristuse rist.

Sõja tõttu oli avalik transport vähemalt Palestiina aladel välja surnud, seetõttu käisime palju jala ja kasutasime ka palestiinlaste taksoosid. Jõudsime Jeerikos mäele, kus Kristus 40 päeva paastus, suplesime Surnumeres, ja läbi Palestiina külade, minarettidest kostvate palvete saatel matkasime kõrbe-kindluse Herodioni varemetesse. See on rajatud aastatel 37-4 e. Kr. ning varemed paistavad kõrbe kohal kaugele. Juutide valvepostid vaheldusid palestiinlaste omadega ja mõlemad hoiatasid teineteise eest. Kõrbe lummus on suur ja veetles ka meid.

Palestiina aladel on kõikjal tunda eurooplaste abi muististe säilitamisel, kõikjal on sildid, mis teatavad küll ühe, küll teise Euroopa riigi abist muinsuste restaureerimisel. Imelisel teekonnal Püha Teodosiuse kloostrijuurde saatis meid pidevalt laste parv, kelle eest meid isegi Palestiina politseinikud hoiatasid, aga meie saime nendega päris hästi hakkama. See klooster on kreeka ortodoksade oma, meie külaskäigu ajal elas seal neli nunna. Klooster on kui kindlus ristteel, ja legendi järgi asusid sealt oma teele kolm Tarka pärast Jeesuslapse leidmist.

Me ei jõudnud paljudesse kohtadesse, kus tavaliselt turistid käivad, aga jalgsirännakute võlu kompenseeris seda kindlasti. Viimasel päeval külastasime Petlemma *Caritase Baby Hospitali*, mis on rajatud 1952. aastal esimest korda Püha Maad külastanud isa Ernst Schnydrigi poolt. See jättis meile väga sügava mulje ja otsustasime ka Eesti *Caritasega* jõudumööda seda ettevõtmist toetada. Narva koguduse naised on juba palestiina beebidele

hulga sokke kudunud, ent tänaseks pole meil sõja ägenemise tõttu enam hospitaliga ühendust saada õnnestunud. Kuid sild Petlemmas on olemas — ema Teresa on seal ja meie mõtted on alati temaga. Küllap jõuavad ka sokid pärale, lastele, kes neid väga vajavad.

Pater Nosteri kirik Õlimäel, kus müürile on 100 keeles kirjutatud Meie Isa palve. Eestikeelne tekst on paigaldatud Vello Salo ettevõtmisel 1986. aastal. Kristlik traditsioon väidab, et kirik on ehitatud kohale, kus Jeesus olevat seda palvet lugema õpetanud (Mt 6.9-13; Lk 11,2-4).

Isa Vello Salo

45 aastat ordineerimisest katoliku preestriks

Sõjaaegses Eestis gümnaasiumi lõpuklassi jõudnult ei teadnud Vello Salo oma tulevikukutsumusest veel midagi. Süda on aga vaatamata hilisemale pikale sunnitud eemalolekule olnud alatiselt seotud kodumaaga.

Pärast sõda sattus ta Rooma, kus oli püha Birgitta kloostri külaline. Kuna õdede pensionaat oli viimse võimaluseni täis Itaalia juute, elas ta kloostrikiriku kõrvalkabelis. Seal oli piisavalt aega järele mõelda nii hiljuti lõppenud sõja kui selle vallandumise põhjuste üle. Kindlasti avaldasid tulevasele kutsumusele mõju ka õdede palved. Aastal 1948 tuli ta Rooma tagasi preestriks õppima.

Juba tollal tegutses Vatikani Raadio, kus olid küll läti- ja leedukeelsed saatet, kuid puudusid eestikeelsed. Telefonikõne raadiojaama tollasele direktorile tõi vastuseks: "Millal võite eestikeelsete saatetega peale hakata?" Nii algas 1948. aastal raadiotöö, mis kestis esialgu kuni 1953. aastani, kuid jätkus aastatel 1961 - 1965, nii et kuulajad Eestis ja mujal said ülevaate Vatikani II kirikukogust koos kommentaaridega. Osa saatetest koostas ja salvestas ta Jeruusalemmas. Sellest raadiotööst räägib lähemalt Holger Kaljulaidi koostamisel olev kogumik väljaspool Eestit toimetatud eestikeelsetest raadiosaadetest, mis peaks ilmuma varsti.

1952. aastal kolis Vello Salo Münsterisse, kus ta pühitseti 1956. aastal diakoniks ja ordineeriti preestriks 16. märtsil 1957. Pärast seda teenis ta kaplanina Münsteri piiskopkonnas.

Aastal 1961 viis tee ta tagasi Rooma, et jätkata õpinguid Paavstlikus Piibliinstituudis, kus 1975. aastal valmis saksakeelne väitekirj teemal *Paralleelsed sõnapaarid foiniikia ja heebrea keeles*. Kohe pärast väitekirja ülevõtmist asus isa Vello Salo professorina tööle Toronto Ülikooli õppejõuna Vana Testamendi alal. Seal käis ta 1976. aasta veebruaris Roomas doktoriväitekirja kaitsmas.

Pärast Eesti taasiseseisvumist tuli isa Vello aastal 1993 tagasi Eestisse, kus elas pensionärina Tartus ning oli abiks Pühima Neitsi Maarja Pärispatuta Saamise Koguduse

preestritele. Pirita kloostri taasavamisest 2001. aastal sai temast kloostrivaimulik.

Isa Vello Salo sulest on ilmunud hulk Katoliku Kirikut ja tema ajalugu puudutavaid artikleid ja raamatuid.

MARIKA ARENDI

Isa Vello Salo (vasakul) Jeruusalemma raadiojaama väravas koos ühe saatejaama tehnikuga. Värava kohal on kiri: THIS IS JERUSALEM BROADCASTING SERVICE OF THE HASHEMITE KINGDOM OF JORDAN.

Isa Vello Salo kohta loe ka Kiriku Elust nr.164-166.

Vastordineeritud preestrite esimesed Missad Eestis

Ordineeritud 25. mail 2002 msgr John Joseph Myers'i, Newarki (New Jersey, USA) peapiiskopi poolt Pühima Südame basiilikas Newarkis, tulid **isa Gustavo Antonio Alfaro Zuniga** ja **isa Fabio Venturini** Eestisse, et pühitseda tänumissasid paikades, kus nad olid seminaristidena mõnda aega elanud. Olles USAs ja oma kodumaal pidanud esimesed Missad, saabusid nad Eestisse, et teha siin sedasama.

Isa Fabio Venturini, sündinud Riminis Itaalias, veetis osa möödunud aasta suvest Tartus Pühima Neitsi Maarja Pärispatuta Saamise koguduses. Tallinnas pühitses ta oma esimest Mis-

sat 12. juunil, kohe pärast siia jõudmist. Järgmisel hommikul tegi ta seda ka Piritall biritiiniõdede juures ja lendas siis kohe tagasi teenima Newarki peapiiskopkonda.

Isa Venturini ütles, et talle oli tähtis tulla Eestisse ja pakkuda siin inimestele esimese Missa õnnistavat armu. Ta usub, et Jumal õnnistab Maarjamaad eriliste armudega, sest Maarja on see, kes juhib meid oma Poja juurde. Ta tundis, et see on eriline privileeg — tulla siia noore preestrina, vaatamata ettevalmistuste käigus viimasel minutil tekkinud raskustele ja takistustele. Ta tegi seda armastusest siinsete inimeste usu vastu. Isa Venturini märkis, et ainult Jumal teab neid palveid, mis tulevad inimeste südamest siin tema esimesel Missal. Me palume, et nende hulgas võiks olla ka palveid preestrikutsuste ja usu eest Eestis.

Isa **Gustavo Alfaro** sündis ja kasvas üles Tecucigalpas Hondurases, ja nagu isa Venturini, õppis preestriks piiskoplikus Kearny Misjoniseminaris *Redemptoris Mater* (New Jersey, USA). Isa Alfaro veetis mitu aastat koos isa Alfonso di Giovanniga — nüüdse Tallinna Püha Peetruse ja Pauluse katedraali kogudusepreestriga — Valgas, kui viimane teenis sealses Püha Vaimu koguduses. Suvel

2001 töötas isa Alfaro mõnda aega diakonina ka Tallinna katedraalis. Ta jättis kustumatu mulje, pidades eestikeelst jutlust otse enne lahkumist, et lõpetada oma õpingud ja saada preestripühitsus.

Oma esimese Missa Eestis pidas isa Alfaro pühapäeval, 16. juunil, Tallinnas Peetruse ja Pauluse katedraalis, järgmisel hommikul Halastuse Misjonäride Ordu õdede juures, 18. juunil Püha Vaimu koguduses Valgas ning 19. juunil, oma lahkumispäeval Newarki, biritiiniõdede juures Piritall.

Isa Alfaro tänas Issandat õnnistuste eest, mis tema elus talle olid osaks saanud ja ka preestrikutsumuse eest. Tal on palju sügavaid mälestusi Valga-aastatest ning ta kahetses, et ei leidnud seekord rohkem aega Valgas viibida ja külastada koguduse liikmeid. Spetsiaalse külaskäigu tegi ta siiski sealse koguduse vanima liikme Sofia juurde, kes oli noore preestri üllatusvisiidi ja õnnistuse eest äärmiselt tänulik.

Samuti nagu isa Venturini, tundis ka isa Alfaro tänuhankust Eestisse tuleku eest. Ta sai siin pühitseda Missasid inimestele, kes talle nii hästi meelde on jäänud. Isa Alfaro on valmis teenima, kuhu iganes Jumal teda saadab. Ärge olge liialt imestunud, kui Hea Issand saadab ta tagasi Maarjamaale!

ISA JIM STARASINICH

PS. Pühendunud osalemine vastordineeritud preestri esimesel Missal (*Prima Missa neosacerdotum*), mis on peetud suupühalt, annab täieliku indulgentsi — nii Missat pühitsevatele preestritele kui ka usklitele —, mis vabastab kogu ajalikust patukaristusest. Artikli indulgentsidest avaldame järgmises *Kiriku Elu* numbris.

Palverännak, mis tugevdas usku

Meenutusi Krakowist ja Prahast

12. aprill 2002 varahommikul alanud Eesti katoliiklaste palverännaku marsruudil Krakow-Praha esimene peatus oli Leedu-Poola piirilinnas Seinys, kus isa Damian pidas ka õhtuse Missa. Kohalik preester tutvustas meile kiriku ajalugu ja kõik kirjutasid palveraamatusse omad mured või palved.

Siis algas sõit Krakowisse. Krakow on palverännakute jaoks ideaalne koht, selles linnas otse tekib tahtmine palvetada. Esiteks peatusime felitsiaanide kloostris: ka seal oli Missa. Meiega sõitis kaasa felitsiaaniõde Faustyna Narvast. Selles kirikus olid püha kaputsiinipreestri Kantaliitsia Felixi säilmed, kelle järgi felitsiaanide kongregatsioon nime sai. Need, keda see pühak on aidanud, on lasknud panna kirikusse tänutäheks väikese metallist plaadi, kuhu on lasknud kirjutada oma nime ja oma soovi täitumise kuupäeva.

Seejärel läks reis dominiiklaste juurde. Kõigepealt korraldati meile ekskursioon kloostris. Kuna oli pühapäev, osalesime pidulikult Missal, kus kõiki vaimustas dominiiklaste ilus laul. Isa Damian ja vend Sergei korraldasid meile ekskursiooni Krakowi vanalinnas, kus võib igal nurgal näha mitmete ordude klostreid ja kirikuid. Käisime ka kuningalossi kirik-muuseumis, kuhu on maetud kõik tuntud Poola kuningad ja ka püha Jadwiga. Kõiki vaimustasid 13.-14.sajandi imelised gobeläänid. Vabal ajal käisime veel omapäi mööda kirikuid, sest meil nii ilusaid kirikuid ei ole.

Peaväljakul seisab juba umbes viis aastat "valge daam" (kes tegelikult on mees) — liikumatu näitleja, kes "räägib" ainult miimika abil. Temaga koos võis end pildistada lasta.

Vend Sergei juhtis meie tähelepanu eemalt mägedest paistvale kameduulide kloostrile, kus inimesed pääsevad Missale ainult korra aastas. Kameduulide ordu on nn suletud — neil ei ole televiisorit, telefoni, aeg nagu seisaks seal. Äärmisel vajadusel peab maailmaga sidet kloostris prior telefoni teel, mis paigaldati sinna 50.-60. aastatel. Ümberringi on mets, mungad ei käi kloostris territooriumilt väljas, nad kasvatavad oma toidu ise. Praegu elab seal arvatavasti 6-8 munku, ei teatagi täpselt, palju neid seal on. Vaid vähestel on kutsumus elada nii kinnises kloostris.

Krakowi dominikaanivennad oma keskaegse kiriku kooril

Edasi sõitsime Tšehhi, kus esimene peatus oli Olomouc, kus külastasime dominiiklaste kloostrit — meie isa Vladimiri õpingupaika. Seal nägime püha Maarja omapärast kujutist, mida kõik pildistasid. Pärast viis aastat tagasi toimunud veeuputust tuli kloostrit renoveerida, mille käigus lisati sinna palju modernseid elemente.

Olomoucist viis meie tee 40 kilomeetri kaugusel asuvasse väikelinna Lysa Nad Labemisse, kus meid ootas isa Tadeusz oma kogudusega. Ta jaotas meid perede vahel öömajale. Vastuvõtt oli väga soe ja külalislahke. (Tšehhid on üldse väga külalislahke rahvas — pool linna osales meie ärasaatmise tseremoonial.) Juba kell kümme õhtul mindi magama, hommikul tõusti aga kella viie paiku, mis oli meile väga harjumatu. Olime seal kolm ööd. Igal hommikul oli kell kaheksa Missa, peale mida läksime Prahasse, kus toimus ekskursioon mööda linna. Kuldne Praha väärrib oma nime — see on tõesti väga ilus linn. Kirikuid pole seal nii palju kui Krakowis, kuid iga maja on nagu loss, omaette ime.

Teisel päeval kohtusime meie endise piiskopi Erwiniga, kes täidab praegu Tšehhis nuntsiuse kohustusi. Andsime talle omalt poolt edasi väikese kingituse. Piiskop rääkis

meile Praha ajaloost, küsis, kus me oleme juba käinud, mida näinud ja täiendas meie teadmisi. Temaga koos käisime kirikus, kus asub väike Jeesuslapse vahaskulptuur. Legend räägib, et inimesed peavad talle tänutäheks isetikitud riideid kinkima. Neid on saadetud mitmetest maadest, sealhulgas isegi Hiinast, Jaapanist jm. Igal kirikupühäl vahetatakse kujul riideid vastavalt pühade liturgilisele värvile. Jeesuslapse poole võib pöörduda palvetega. Selleks oli väikestel lehtedel kahekümnes eri keeles noorte palve. Eesti keeles seda kahjuks ei olnud, küll aga vene keeles.

Jalutasime mööda linna, nägime vahetonnavahetust presidendilossi ees. Karli sillal on kombeks puudutada seal olevaid skulptuure, kui on soovi Prahasse tagasi tulla. Karli sild on nagu meie Raekoja plats, kus iga päev toimub midagi põnevat — kunstnikud müüvad oma töid, lauldakse ja tantsitakse, esineatakse. Kõik teed viivad Karli sillale. Igatüki, kes külastab Prahat, läheb kindlasti vaatama kuulsat kella, kus igal täistunnil näitavad end kaksteist apostlit. Neid koguneb alati vaatama suur hulk turiste.

Väga huvitav ja rikas on ajalooline juudi-kvartal, mis erineb järsult ülejäänud linnast. Sõja ajal oli seal geto. Juudid elavad seal siiani.

Kõike nähtut ei saa sõnadesse panna, seda peab ise nägema.

Tagasiteel peatusime Wrocławis, kus käisime dominiiklaste kloostris Missal. Kirikus asuvad püha Česlawi säilmed.

Siis algas sõit koju, kõik olid väsinud, rahul ja muljetest tulvil. Terve reisi jooksul lugesime bussis iga päev roosipärja, kus iga osa lugesime eri keeles: eesti, poola, vene, leedu ja läti keeles. Nendes keeltes ka laulsime.

Oleme tänulikud, et selline reis toimus. Täname ka dominiiklasi, kes andsid meile võimaluse külastada oma kloostrid ja kirikuid. Sellised reisid lähendavad inimesi ja tugevdavad nende usku.

JADWIGA ADOMAITIENE

HELENA KONONOVA

Kohtumine peapiiskop msgr. Erwin Josef Enderiga Prahas.
Foto: Aare Leinpere

Palverännak Vaiksel Nädalal Rooma

Eesti kristlased olid sel aastal kutsutud Rooma Ülestõusmispühade Missale Püha Peetruse väljakul. Palverännakule, mis kestis 23. märtsist kuni 3. aprillini, asus 50 inimest erinevatest konfessioonidest, nende seas viis katoliiklast.

Foto: Dmitri Drjukov

Teel peatusime mitmes pühapaigas. Czeszochowasse jäime peaaegu terveks päevaks. Assisis oli meil rõõm osaleda Missal Püha Franciscuse peakirikus ja palvetada tema haul, mis asub sealsamas. Käisime ka Püha Klara kirikus, kus asuvad tema säilmed,

kahjuks oli seal Missa samal ajal kui Püha Franciscuse kirikus ning meil tuli valida, nagu elus ikka.

Tagasiteel peatusime Viinis, ja sealses toomkirikus Missal kõlavast muusikast võis tunda, et oleme sattunud muusikaerialle.

Roomas, mis on teadupärast pühapaikadest lausa pungil, osalesime Vaiksel Neljapäeval Missal Santa Maria Maggiore kirikus, Suurel Reedel liturgial San Giovanni in Laterano kirikus ja paavsti juhitud Ristitee palvusel Colosseumi juures ning Vaiksel Laupäeval Ülestõusmispühade vigiilial Püha Peetruse katedraalis. Kõige meeldejäavam oli muidugi pühapäevane Missa. Peetri platsil oli tunda, ja sõna otseses mõttes kuulda ning näha, kuidas Ülestõusmispühade rõõm ühendas kõiki maailma eri paigust kokku tulnud inimesi.

Jõudsime koju tänulikena erilise võimaluse eest olla kirikuaasta tähtsaimal pühäl koos Püha Isaga.

KRISTA HIRVOJA
HELVE TRUMANN

+

22. veebruaril viibis msgr. Philippe Jourdan Saksamaal Eduard Profittlichi kodukohas Trieris tema 60. surma-aastapäeva tähistamisel. Ta võttis kaasa piiskop Profittlichi missariü sealsele piiskopile pidulikul Missal kandmiseks.

+

Püha Vaimu koguduses Valgas toimus **2. juunil** esimene armulaud lastele, kellest ainult kolm olid eestlased. Vana kirikuhoonet restaureeritakse, kuid võimalus palvetamiseks juba on.

+

Seekordne **palverännak Viru-Nigulasse** toimus **6. juulil**. Juba kolmandal palverännakul osales esmakordselt ka meie uus piiskop msgr. Peter Zurbriggen, jutluse kohalikus kirikus peetud Missal pidas isa Philippe, pärast mida liiguti protsessioonis vana kabeli varemete juurde.

+

Lastelaager Kodasemal viidi seekord läbi **1.-5. juulil**. Laagrist võttis osa üle 20 lapse. Missade ja vaimuliku sõnumi eest hoolitsesid isa Philippe ja isa Jim.

Sealsamas toimus **25.-31. juulil** domiiklaste korraldatud **laager vene lastele** ja **5.-9. augustil** isa Igori ja isa Vladimiri juhatusel ka **noortelaager**.

14.-15. augustil, Neitsi Maarja Taevassevõtmise suurpühal korraldasid dominiiklased tavapärase **palverännaku Aglonasse**.

+

Augustis viibib Tallinna koguduse juures noor **diakon Ain Peeter Leetmaa** Kanadast Whitehorse'i piiskopkonnast.

+

Ülemaailmsed Noortepäevad Torontos

"Rasketel ja skandaalirohketel aegadel vajab Kirik veelgi rohkem pühi noori inimesi," tõdes paavst Johannes Paulus II, viidates Ülemaailmsel Noortepäeval 28. juulil peetud jutluses hiljutisele pedofiiliskandaalile. Püha Isa väljendas selgel häälel oma heameelt, nähes umbes 800 000 noorest koosnevat inimmerd, mis oli kogunenud Toronto Downsview Park'i, et osaleda koos Püha Isaga Noortepäevade lõpumissal.

Umbes 600 000 noorel, kes oma öö olid veetnud kohapeal, jäi uneaeg tugeva tuule, vihma ja külma tõttu üpris lühikeseks. Ka pühapäevahommikust Missat alustati tuule ja vihmaga. Kurnatusest hoolimata tervitasid noored paavsti sama rõõmu ja innustusega, mis iseloomustas juba laupäevaõhtust palvevigiliat. Rahvamurru ees ütles Johannes Paulus II oma jutluses: "Isegi väike säde sütitab suure lõkke. Kui palju rohkem valgust teist ometi sünniks, kui te kõik koos oleksite Kiriku osaduses kokku seotud suureks tõrvikuks. Kui te armastate Jeesust, armastage ka Kirikut!". "Ärge laske end heidutada tema mõningate liikmete eksimustest. Kahju, mis on tehtud noortele ja haavatavatele mõnede preestrite ja orduinimeste poolt, täidab meid kõiki sügava kurvastuse ja häbitundega," osutas paavst aset leidnud skandaalidele. "Kuid mõelge suure enamuse pühendunud ja suuremeelsete preestrite ning orduinimeste peale, kelle ainuke soov on teenida ja teha head. Siin on täna palju preestreid, seminariste ja pühendunud — olge nende kõrval ja toetage neid! Ja kui te sügaval südames tunnete sama kutsumust saada preestriks või pühendunuks, ärge kartke järgida Kristust kuninglikul Ristiteel! Kiriku elu rasketel hetkedel muutub pühadusepüüdlus veelgi tungivamaks."

"Teie olete noored ja paavst on vana ning pisut väsinud, " jätkas ta. Otsekui Püha Isa vestlusele ärgitades hüüdsid noored: "Paavst on noor! Paavst on noor!" Johannes Paulus

II katkestas neid, öeldes: "Kuid ta ikka veel jagab teie lootusi ja püüdlusi. Kuigi olen üle elanud pimedaid aegu karmi totalitaarse režiimi all, on mul küllalt tõendeid kõikumatuks veendumuseks, et ükski raskus ega hirm ei ole nii suur, et lämmatada lootust, mis elab noorte südames. Ärge laske sel lootusel surra! Rajage sellele oma elu!" Johannes Paulus II lisas veel, et tähtsad ei ole mitte meie läbikukkumised ega nõrkused, vaid Isa armastus meie vastu ja meie reaalne võime saada Tema Poja sarnaseks.

Peapiiskop Marcel André J. Gervais hindas Ülemaailmsete Noortepäevade mõju kohalikele noortele igati kõrgelt, nimetades sündmust "tõeliseks läbimurdeks" noorte seas tehtavas pastoraaltöös. Ottawa peapiiskop tõi näiteks kogemusi omast diöteesist: "Küsid 700 noorelt, kas nad oleksid valmis osalema koguduse töös aktiivselt, oli kõigi üksmeelne vastus jaatav. Minu jaoks on siinpuhul tegu sündmusega, mis toob lahenduse juba kaua aega kestnud ummikseisu. Erinevate Kanada diöteeside noored soovivad nüüd haakuda koguduseeluga täis uut valmisolekut ja entusiasmi." Peapiiskop Gervais lisas: "On rõõm näha, kuidas noored tahavad teha seda, mida Kristus neilt nõuab."

Noortepäeval viibis ka Eesti noortest katoliiklastest koosnev rühm isa Jimi juhatusel. Nad räägivad: "Üritus jättis kustumatu mulje. See tugevdas usku ning veendumust, et Kirik ei ole midagi iganenut, kuhu noortel asja pole. Vastupidi, Kirik kuulub igasse ajastusse ja igast vanusest inimestele, ka noortele ja eriti noortele, sest noored on meie tulevik — neist sõltub, milline saab olema tulevane maailm, nagu rõhutas Johannes Paulus II. Vapustav oli paavsti isiklikult lähedalt näha ja tunda, kuidas ta sulle otse silma vaatab! Lausa käegakatsutavaks sai suur ühistunne ja kogemus, et kirik on suur jõud, mis ühendab miljoneid inimesi."

(Zenit-org.)

O salutaris Hostia

8.

The musical score is written on five staves. The first staff begins with a large 'O' and a treble clef. The notes are mostly eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables that span across notes. The score ends with a double bar line.

sa- lu- tá- ris Hósti- a, Quae cae- li pandis
ó-sti- um. Bel- la premunt hosti- li- a. Da ro- bur, fer auxi-
li- um. 2. U- ni tri- nóque Dómi- no Sit sempi- térna gló-
ri- a, Qui vi- tam si- ne térmi- no No- bis do- net in pátri- a.
A- men.

O salutaris Hostia,
Quae caeli pandis ostium,
Bella premunt hostilia,
Da robur, fer auxilium.

Uni trinoque Domino
Sit sempiterna gloria,
Qui vitam sine termino
Nobis donet in patria.
Amen.